

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI
Filosofická fakulta

Individuální plánování v denním stacionáři
Střediska Ratolest

Bakalářská práce
Alena Jackaničová

Vedoucí práce: Matěj Bulant, Ph.D.

Olomouc 2012

Prohlášení:

Prohlašuji, že jsem tuto bakalářskou práci zpracovala samostatně a použila jen prameny, které jsou uvedené v seznamu literatury.

V Praze dne 17. 3. 2012

Alena Jackaničová

Poděkování:

Chtěla bych tímto poděkovat panu doktorovi Matějovi Bulantovi za pomoc v nasměrování této práce a její vedení, zaměstnancům Střediska Ratolest za ochotnou spolupráci a své rodině za podporu během celého studia.

Obsah

Úvod	6
1. Středisko Diakonie ČCE – Ratolest	7
1.1 Diakonie Českobratrské církve evangelické	7
1.2 Historie Střediska Ratolest	7
1.3 Přehled služeb Střediska Ratolest	7
1.3.1 Denní stacionář	8
1.3.2 Raná péče	9
1.3.3 Základní škola speciální	9
2. Klienti Střediska Ratolest	10
2.1 Cílová skupina a počet klientů ve středisku	10
2.2 Mentální retardace	10
2.3 Druhy postižení klientů Střediska Ratolest	10
3. Individuální plánování	12
3.1 Vznik Zákona o sociálních službách	12
3.2. Změny v důsledku nového zákona	12
3.2.1 Registrace a definice poskytovatele sociálních služeb	13
3.2.2 Příspěvek na péči	13
3.2.3 Zavedení standardů kvality sociálních služeb	14
3.3 Standardy kvality sociálních služeb	14
4. Standardy v praxi	16
4.1 Obecně o standardech	16
4.2 Koordinátor Standardů	16
4.3 Inspekce	16
4.4 Zhodnocení standardů	16
5. Metodika sestavování individuálních plánů	18
6. Individuální plánování ve Středisku Ratolest (praktická část)	20
6.1 Metodika individuální plánování v denním Stacionáři Ratolest	20
6.2 Klíčový pracovník	21
6.3 Metoda stanovování cílů pro individuální plány	22
7. Hodnocení individuálních plánů klienta č. 1 - Lenka	23
7.1 Kasuistika klienta	23
7.2 Individuální plány klienta č. 1 (Lenka)	24
7.2.1 Školní rok 2006/2007	24
7.2.1.1 Plán osobního rozvoje	24
7.2.1.2 Hodnocení za školního roku	24

7.2.1.3 Vyhodnocení individuálního plánu	25
7.2.2. Školní rok 2007/2008	25
7.2.2.1 Plán osobního rozvoje	25
7.2.2.2 Hodnocení za školní rok	25
7.2.2.3 Vyhodnocení individuálního plánu	25
7.2.3 Školní rok 2008/2009	26
7.2.3.1 Plán osobního rozvoje	26
7.2.3.2 Hodnocení za školní rok	26
7.2.3.3 Vyhodnocení individuálního plánu	26
7.2.4 Školní rok 2009/2010	26
7.2.4.1 Plán na školní rok	26
7.2.4.2 Hodnocení za školní rok	27
7.2.4.3 Vyhodnocení individuálního plánu	27
7.2.5 Školní rok 2010/11	27
7.2.5.1 Plán na školní rok	27
7.2.5.2 Hodnocení za školní rok	27
7.2.5.3 Vyhodnocení individuálního plánu	27
7.3 Vyhodnocení individuálních plánů klienta č. 1	28
8. Hodnocení individuálního plánu klienta č. 2 – Adéla	29
8.1 Kasuistika klienta	29
8.2 Individuální plány klienty číslo 2 – Adéla	29
8.2.1 Školní rok 2006/2007	29
8.2.1.1 Plán osobního rozvoje	29
8.2.1.2 Hodnocení za školní rok	30
8.2.1.3 Vyhodnocení individuálního plánu	30
8.2.2 Školní rok 2007/2008	31
8.2.2.1 Plán osobního rozvoje	31
8.2.2.2 Hodnocení za školní rok	31
8.2.2.3 Vyhodnocení individuálního plánu	32
8.2.3 Školní rok 2008/2009	32
8.2.3.1 Plán osobního rozvoje	32
8.2.3.2 Hodnocení za školní rok	33
8.2.3.3 Vyhodnocení individuálního plánu	33
8.2.4 Školní rok 2009/2010	34
8.2.4.1 Individuální plán	34
8.2.4.2 Hodnocení za školní rok	34
8.2.4.3 Vyhodnocení individuálního plánu	35

8.2.5 Školní rok 2010/11	36
8.2.5.1 Individuální plán	36
8.2.5.2 Hodnocení za školní rok 2010/11	36
8.2.5.3 Vyhodnocení individuálního plánu	37
8.3 Vyhodnocení individuálních plánů u klientky č. 2	37
9. Hodnocení individuálního plánu klienta č. 3 – Veronika	38
9.1 Kasuistika klienta	38
9.2 Individuální plány klienty číslo 3 – Veronika	38
9.2.1 Školní rok 2006/2007	38
9.2.1.1 Plán osobního rozvoje	38
9.2.1.2 Hodnocení školního roku	39
9.2.1.3 Vyhodnocení individuálního plánu	40
9.2.2. Školní rok 2007/2008	40
9.2.2.1 Plán osobního rozvoje	40
9.2.2.2 Hodnocení školního roku	40
9.2.2.3 Vyhodnocení individuálního plánu	41
9.2.3 Školní rok 2008/2009	41
9.2.3.1 Plán osobního rozvoje	41
9.2.3.2 Hodnocení za školní rok	42
9.2.3.3 Vyhodnocení individuálního plánu	42
9.2.4 Školní rok 2009/2010	42
9.2.4.1 Individuální plán	42
9.2.4.2 Hodnocení za školní rok	43
9.2.4.3 Vyhodnocení individuálního plánu	44
9.2.5 Školní rok 2010/11	44
9.2.5.1 Plán osobního rozvoje	44
9.2.5.2 Hodnocení za školní rok	44
9.2.5.3 Vyhodnocení individuálního plánu	44
9.3 Vyhodnocení individuálních plánů u klientky č. 3	44
10. Vyhodnocení individuálních plánů ve středisku Ratolest	46
Závěr	48
Seznam literatury	49
Shrnutí / Summary	50
Seznam příloh	51
Anotace	56

Úvod

Ve své práci se věnuji individuálnímu plánování ve Středisku Ratolest Diakonie Českobratrské církve evangelické, ve kterém jsem pracovala od roku 2005 do roku 2009 – až do nástupu na rodičovskou dovolenou. Během této doby došlo k zásadním změnám díky Zákonu o sociálních službách č. 108/2006 (dále jen Zákon) a tato zařízení muselo, podobně jako ostatní poskytovatelé sociálních služeb, projít zásadními změnami, a to nejenom v otázce individuálního plánování. V rámci této práce jsem se zaměřila na oblast Individuálních plánů, jejich náležitostí a podobu v praxi.

V teoretické části se věnuji představení střediska Ratolest, jeho historie, současnosti, nabídce služeb a charakteristice klientů, dále pak všem podstatným změnám, které s sebou přinesl nový Zákon. A to jak v oblasti Standardů, tak jejich kontroly. V další části pak přináším přehled metodiky individuálního plánování dle Manuálu pro tvorbu a zavádění standardů kvality poskytovaných sociálních služeb.

V praktické části jsem vycházela především ze studia dostupných dokumentů - osobních složek klientů, individuálních plánů i interní směrnice Střediska Ratolest Diakonie ČCE.

Cílem mé práce je nejenom popsat samotné individuální plány, ale také jejich studiem a porovnáním s vypracovanými směrnici zhodnotit jejich zavádění do praxe.

1. Středisko Diakonie ČCE – Ratolest

1.1 Diakonie Českobratrské církve evangelické

Zřizovatelem střediska Ratolest je Diakonie ČCE, která je v oblasti sociálních služeb jednou z největších nestátních organizací v České republice.¹ Organizace poskytuje sociální, zdravotní, pastorační a vzdělávací služby. Mezi hlavní hodnoty, na kterých Diakonie ČCE staví svou činnost, je ochota pomáhat všem bez ohledu na jejich vyznání a zároveň respektovat potřeby jednotlivců a podporovat jejich vlastní prostředí.

*Posláním Diakonie Českobratrské církve evangelické je organizovat, zajišťovat a poskytovat ve svých zařízeních sociální, zdravotní, pedagogickou a pastorační péči lidem, kteří se v důsledku věku, zdravotního postižení, nemoci, osamocení či ohrožení dostali do nepříznivé životní situace.*² Tato péče a podpora, která je poskytována ve všech zařízeních Diakonie, má směřovat k tomu, aby uživatelé jednotlivých služeb mohli žít v co největší míře běžným a důstojným způsobem života.

Dle výroční zprávy poskytuje Diakonie ČCE k dnešnímu dni služby ve 33 střediscích a provozuje 8 speciálních škol. Pracuje zde přibližně 1500 zaměstnanců a 1000 dobrovolníků.³ V současné době Diakonie ČCE nabízí celkem 126 různých sociálních služeb registrovaných dle Zákona o sociálních službách 108/2006 Sb. Svou činnost zaměřuje především na speciální školy, služby a školy pro lidi se zdravotním postižením, služby pro lidi, kteří se ocitnou v obtížné situaci, služby pro seniory, služby pro umírající a také humanitární pomoc.

1.2 Historie Střediska Ratolest

Středisko Ratolest bylo zřízeno Diakonií ČCE v roce 1990 jako stacionář pro děti a mladé lidi s mentálním a kombinovaným postižením. Jeho snahou bylo pomoci rodinám v péči o jejich děti, aniž by je vytrhlo z přirozeného rodinného prostředí. Prvním předsedou představenstva Střediska se stal Prof. PhDr. Zdeněk Matějček.⁴

Při středisku byla v roce 1993 otevřena speciální škola pro žáky s těžším stupněm mentálního a kombinovaného postižení. Základní škola speciální sídlí v budově střediska a od roku 2004 má vlastní právní subjektivitu. Středisko Ratolest je od roku 2010 členem Asociace poskytovatelů sociálních služeb⁵.

1.3 Přehled služeb Střediska Ratolest

Středisko poskytuje služby denního stacionáře, rané péče a provozuje také základní školu speciální. Obě sociální služby podle možností navzájem spolupracují.

¹ [online]. [cit. 2012-01-18]. Dostupné z: <http://www.diakonie.cz/o-diakonii/>

² [online]. [cit. 2012-03-18]. Dostupné z: <http://www.diakonie.cz/o-diakonii/nase-hodnoty/>

³ Výroční zpráva Diakonie ČCE za rok 2010, Diakonie Českobratrské církve evangelické, 2011

⁴ Výroční zpráva Střediska Ratolest za rok 2010, Diakonie Českobratrské církve evangelické, 2011

⁵ [online]. [cit. 2011-12-05]. Dostupné z: <http://www.apsscr.cz/>

1.3.1 Denní stacionář

Posláním denního stacionáře je poskytování podpory lidem s mentálním a kombinovaným postižením k co největšímu rozvoji jejich schopností.⁶

Cílovou skupinu Denního stacionáře tvoří lidé se středně těžkým, popř. těžkým mentálním a kombinovaným postižením ve věku od osmnácti do šedesáti čtyř let. Smyslem služby je snaha o jejich sociální začlenění a příprava k co největšímu možnému osamostatnění se. Služba není z prostorových důvodů poskytována zcela imobilním klientům a osobám s duševním onemocněním nebo s nevladatelně agresivním chováním.⁷

Cíle služby Denního stacionáře je rozvoj dovedností klientů při zvládání péče o vlastní osobu, rozvíjení jejich soběstačnosti a dalších činností, které jsou nezbytné pro běžný život. Jde například o péči o domácnost, péči o svoji osobu a rozvíjení základních pracovních návyků. Klienti se učí ve výtvarné dílně pracovat s různými materiály, a to za využití mnoha technik.

Stacionář zprostředkovává také zajímavé kulturní, sportovní a volnočasové aktivity, do kterých se klienti zapojují podle svých individuálních schopností a možností zařízení. Jde např. o trhy výrobků, soutěže, dny otevřených dveří nebo různé sportovní aktivity (plavání, jízda na koních, atd.) Do nabídky patří také canisterapie, dramaterapie a další volitelné aktivity – hudební, komunikační, výtvarný nebo pohybový kroužek.

Mezi další činnosti Denního stacionáře patří výlety, ozdravené pobyty, kulturní akce (jako jsou návštěvy divadel, koncertů a výstav), zajištění svačin a dovoz obědů. Stacionář pořádá také společné aktivity s rodinami klientů (Vánoční besídka, letní grilování, atd.) Kromě jiného nabízí také pravidelné konzultace psychologa, psychiatra a rehabilitační lékařky. Služba Denního stacionáře ulehčuje rodinám práci s péčí o člena rodiny s postižením a zároveň jim umožňuje zapojení se do pracovního procesu. Středisko je v provozu každý pracovní den od 7 do 16 hodin.

Ve stacionáři pracuje jedna vychovatelka a čtyři pracovníci sociální péče. Stacionář je rozdělen do dvou skupin, jedna je zaměřena na práci ve výtvarné dílně a druhá na pracovní činnosti v péči domácnost. V obou skupinách je celkem 12 klientů.

Většina pracovního dne je věnována přímé práci s klienty. Pro lepší představu uvádím časový přehled standardního denního režimu.

7.00 – 8.00	příchod klientů do stacionáře, individuální aktivity
8.00 – 8.30	bohoslužba (zpívání písní, krátké divadlo na biblické téma)
8.30 – 9.00	ranní svačina
9.00 – 9.30	komunikace (aktivizační rozhovory s klienty)
9.30 – 11.45	pracovní činnosti dle rozpisu

⁶ [online]. [cit. 2012-01-18]. Dostupné z: <http://www.ratolest-stredisko.cz/denni-stacionar/>

⁷ Směrnice č. 1/2007 Střediska Ratolest Diakonie ČCE

11.45 – 13.15	oběd a odpočinek
13.15 – 14.00	zájmové aktivity (hudební, výtvarné nebo pohybové kroužky)
14.00 – 14.30	odpolední svačina
14.30 – 16.00	odchod klientů ze stacionáře, individuální aktivity

1.3.2 Raná péče

Posláním terénních sociálních služeb rané péče je podporovat rodinu s dítětem raného věku se zdravotním postižením tak, aby mohla žít běžným způsobem v přirozeném prostředí.⁸

Služba rané péče je určena pro rodiče, u jejichž dětí bylo zjištěno mentální, pohybové nebo kombinované postižení. Tyto služby jsou nabízeny rodině od okamžiku zjištění rizika (v době prenatalního věku) nebo při zjištění postižení dítěte (do věku 7 let).

Cílem služby je snížit negativní dopad na rodinu dítěte, který je spojený s jeho postižením. Smyslem je také zvýšit vývojovou úroveň dítěte v oblastech, které jsou přímo postiženy nebo ohroženy. Zároveň chce také posílit kompetence rodiny a snížit její závislost na sociálním systému. Pomáhá tak vytvořit podmínky pro sociální integraci, a to jak pro rodinu, dítě i společnost. Konzultace s poradcem probíhají zpravidla jednou měsíčně, podle možností klientů buď v zařízení, nebo přímo v rodině. Služby v rámci rané péče jsou pro uživatele bezplatné.

1.3.3 Základní škola speciální

Škola poskytuje vzdělávání žákům se středně těžkým a těžkým mentálním a kombinovaným postižením. Má dvě třídy základní školy speciální s přípravným stupněm a sídlí v budově Střediska. Výuka probíhá na základě individuálních výchovně - vzdělávacích plánů, které vznikají ve spolupráci s rodinou. Jejich tvorba vychází z rámcového vzdělávacího programu. V každé třídě pracuje s učitelem i asistent pedagoga. Ranní a odpolední aktivity zajišťuje školní družina.

⁸ [online]. [cit. 2012-01-18]. Dostupné z: <http://www.ratolest-stredisko.cz/rana-pece/>

2. Klienti Střediska Ratolest

V této kapitole bych chtěla představit klienty Střediska Ratolest a zaměřit se na charakteristiku jednotlivých postižení, se kterými se nejčastěji v praxi setkáváme. Při tvorbě individuálních plánů je důležité brát v úvahu omezení, která s konkrétními poruchami přímo souvisí.

2.1 Cílová skupina a počet klientů ve středisku

Cílovou skupinou Denního stacionáře Střediska Ratolest jsou dospělé osoby se středně těžkým, popř. těžkým mentálním a kombinovaným postižením (např. s vadami zraku, s autismem a tělesným postižením) ve věku od osmnácti do šedesáti čtyř let.⁹ Kapacita je 16 míst, která jsou v současnosti plně využita.¹⁰

2.2 Mentální retardace

*Mentální retardace je souhrnné označení vrozeného postižení rozumových schopností, které se projeví neschopností porozumět svému okolí a v požadované míře se mu přizpůsobit.*¹¹

Osoba s mentálním postižením není schopna dosáhnout odpovídajícímu stupně intelektového vývoje, a to ani v případě, že byla pozitivně výchovně vedena. Mezi hlavní znaky mentální retardace patří nedostatečný rozvoj myšlení a řeči, omezená schopnost učení a obtížná adaptace na běžné životní podmínky. Mentální retardace je vrozená a trvalá (může dojít k určitému zlepšení, avšak horní hranice dosažitelného rozvoje je dána závažností a příčinou poruchy).

Příčinou vzniku je postižení centrálního nervového systému, které může být geneticky podmíněné (např. odlišné počty nebo struktury autozomů nebo pohlavních chromozomů), dále mohou mít vliv teratogenní faktory v prenatálním vývoji (např. ionizující záření, alkohol, virové onemocnění matky) nebo postnatální poškození mozku (např. úraz nebo zánětlivé onemocnění).

Porucha myšlení

Myšlení osob s mentálním postižením může dosáhnout maximálně úrovně konkrétních logických operací (osoby s lehkou mentální retardací). Pro myšlení je typická neschopnost odpoutání se od vlastního pohledu a pocitů, neschopnost nadhledu, stereotypnost a rigidita.

2.3 Druhy postižení klientů Střediska Ratolest

V rámci služeb střediska Ratolest pracujeme s klienty, kteří mají především střední a těžký stupeň postižení, které je častokrát kombinované s určitým typem fyzického omezení, někteří klienti jsou nevidomí či neslyšící a velmi častá je kombinace s epilepsií. Pro pracovníky zařízení je důležité rozlišovat jednotlivá postižení a rozdílné způsoby práce s nimi. Dále uvedu některé z častých druhů postižení, která se objevují u klientů Střediska.

⁹ [online]. [cit. 2012-01-18]. Dostupné z: <http://www.ratolest-stredisko.cz/denni-stacionar/>

¹⁰ Výroční zpráva Střediska Ratolest za rok 2010, Diakonie Českobratrské církve evangelické, 2011

¹¹ VÁGNEROVÁ, M. *Psychopatologie pro pomáhající profese*. 3. vyd. Praha: Portál, 2004, s. 289.

Dětská mozková obrna (DMO)

DMO je neprogresivní postižení motorického vývoje vzniklé na podkladě poškození nebo dysfunkce mozku v rané fázi jeho vývoje¹². Je charakteristická především určitým způsobem omezení hybnosti těla a může zahrnovat různé stupně omezení kontroly pohybu, vadného držení těla, ohnutí končetin nebo poškození oblastí mozku, které mají vliv na motoriku jedince.

Formy DMO jsou známé jako spastická (ohnutí končetin), athetoidní (kroutivé pohyby končetin), ataktická (porušené vnímání rovnováhy a vzdáleností nebo smíšená, které kombinuje různé možnosti předchozích postižení.

Downův syndrom

Downův syndrom je nejrozšířenější ze všech dosud známých forem mentální retardace¹³. Není klasickou nemocí, ale jedná se o genetickou anomálii 21. chromozomu. Provází ho řada příznaků (šikmo položené oči, nižší postava, krátký krk) a lidé postižení tímto syndromem mají zvýšenou náchylnost k některým nemocem (poruchy štítné žlázy, respirační onemocnění, atd.).

Dětský autismus

Autismus vzniká jako důsledek organického poškození mozku, ale jeho etiologie není jednoznačně vymezena.¹⁴ Dětský autismus je vážnou vývojovou poruchou, pro kterou je charakteristické narušení schopností utvářet vztahy s lidmi a reagovat na podněty z okolí. Je zapříčiněn vrozenou poruchou některých funkcí mozku, které vznikly na neurobiologickém základě. Vývoj takto postiženého jednotlivce je narušen především v oblasti komunikace, interakce a schopnosti představitosti.

Rettův syndrom

Člověka postiženého tímto syndromem doprovází těžká neurologická postižení, které ovlivňuje somatické, motorické i psychické funkce. Je důsledkem mutace konkrétního genu a má v reálu mnoho podob. Tento syndrom postihuje pouze ženy, mužský plod není schopný tuto změnu unést a dochází u něj během těhotenství k potratu. Projevy postižení jsou u každé dívky jiné, není možné proto sestavit seznam typických příznaků.

¹² VÁGNEROVÁ, M. *Psychopatologie pro pomáhající profese*. 3. vyd. Praha: Portál, 2004, s. 144.

¹³ ŠVARCOVÁ, I. *Mentální retardace*. Praha: Portál 2006, s. 140.

¹⁴ VÁGNEROVÁ, M. *Psychopatologie pro pomáhající profese*. 3. vyd. Praha: Portál, 2004, s. 318.

3. Individuální plánování

S pojmem individuální plánování se setkávali poskytovatelé sociálních služeb již dříve, více se však o něm začalo hovořit až během příprav zákona o Sociálních službách. Tento zákon jim totiž zavádí povinnost vypracování Standardů kvality sociálních služeb a v rámci nich také vypracování Individuálních plánů klientů.

3.1 Vznik Zákona o sociálních službách

Samotný zákon č. 108/2006 Sb. o sociálních službách (dále jen Zákon) vstoupil v platnost dne 1. 1. 2007. Přinesl mnoho změn nejen pro uživatele sociálních služeb, ale i pro jejich poskytovatele. Tento zákon je považován za největší změnou v sociální oblasti od dob Marie Terezie. O změnu legislativy v oblasti sociálních služeb bylo usilováno již od počátku 90. let, kdy byl opakovaně navrhován, měněn a opět stahován z legislativního procesu v souvislosti se střídáním jednotlivých vlád. Do této doby byly sociální služby upraveny pouze zastaralou legislativou, která pocházela z období před rokem 1989. V ní se však počítalo pouze s ústavní péčí a pečovatelskou službou. Ostatní typy sociálních služeb tak byly provozovány bez právní úpravy podmínek (např. azylové domy, osobní asistence, respitní péče, atd.) a chyběl také systém, jak tyto služby financovat a kontrolovat.¹⁵

3.2. Změny v důsledku nového Zákona

Největší změny se týkají tří základních oblastí. Jedná se především o definici poskytovatele sociálních služeb. Do té doby existovaly jednotlivé instituce na základě své právní identity a ve své činnosti se řídili všemi platnými zákony, které zasahovali do oblastí jejich působení. Nový Zákon zavádí povinnost se registrovat u Ministerstva práce a sociálních věcí a na základě splnění předepsaných parametrů je udělena licence k poskytování sociálních služeb. Tento proces by měl být zárukou zkvalitnění poskytovatelů služeb v sociální oblasti.

Druhou zásadní změnou je chápání uživatelů sociálních služeb jako klientů, kteří si objednávají dané služby, podle stupně postižení na ně dostávají od státu příspěvek a jednotlivé služby si pak platí. Tento systém by měl vést k větší zodpovědnosti uživatelů při výběru toho, kdo jim danou službu poskytuje a větší tlak na poskytovatele, aby své služby zlepšovali.

Třetí změnou je zavedení Standardů sociálních služeb, které dopodrobna definují jednotlivá kritéria, které musí dané zařízení splňovat, a to nejenom ve smyslu udělení licence, ale také ve smyslu neustálé kontroly a zpětné vazby na plnění poskytovaných služeb a jejich zlepšování.

¹⁵ ČÁMSKÝ, P., KRUTILOVÁ, D., SEMBDNER, J., SLADKÝ, P. *Manuál pro tvorbu a zavádění standardů kvality poskytovaných sociálních služeb*. Praha: Centrum sociálních služeb, 2008, s. 7.

3.2.1 Registrace a definice poskytovatele sociálních služeb

Jednotlivá zařízení jsou povinna se registrovat na Ministerstvu práce a sociálních věcí jako poskytovatelé dané služby. V oblasti definice poskytovatele patří mezi hlavní změnu samotné rozdělení různých typů sociálních zařízení. Zákon zde přináší rozlišení a definice jednotlivých typů sociálních služeb, které se dělí na služby sociální péče, sociální prevence a na sociální poradenství¹⁶.

Služby sociální péče pomáhají osobám se stabilizovaným zdravotním stavem zajistit jejich psychickou a fyzickou soběstačnost a snaží se umožnit jim zapojení do běžného života, případně jim zajistit důstojné prostředí a zacházení. Jsou to např. osobní asistence, stacionáře, chráněná bydlení, domovy pro seniory, atd. Služby sociální prevence napomáhají zabránit sociálnímu vyloučení osob, které jsou jím ohroženy pro krizovou sociální situaci, životní návyky, ohrožení práv atd. Jsou to služby např. raná péče, kontaktní centra, sociální rehabilitace, nízkoprahová centra, azylové domy, atd. Sociální poradenství poskytuje informace přispívající k řešení nepříznivé sociální situace. Jedná se např. o občanské, manželské nebo rodinné poradny, poradny pro oběti trestných činů, atd.

3.2.2 Příspěvek na péči

Další velkou změnou, kterou přinesl nový zákon o sociálních službách je příspěvek na péči, který je určen přímo pro osoby, které jsou odkázány na fyzickou pomoc nebo dohled druhé osoby anebo potřebují sociální službu k tomu, aby mohli žít ve společnosti způsobem, který je běžný. Zatímco dosud dostávaly příspěvky jednotlivé instituce formou grantů nebo přímého financování podle počtu klientů, nyní je získává klient a buď on sám, nebo jeho zákonný zástupce rozhoduje o jejich využití. Klient má tak možnost čerpání služeb u více organizací najednou.

Tyto příspěvky jsou rozdělovány a vypláceny podle věku a stupňů soběstačnosti a jejich výše činí k dnešnímu dni částku od 800 korun do 12 000 korun českých.¹⁷

Jedná se o čtyři skupiny, přičemž stupeň I je lehká závislost a stupeň IV je úplná závislost. Rozdělování do jednotlivých skupin je na základě posuzování soběstačnosti v úkonech, jako je např. příprava stravy, osobní hygiena, oblékání, péče o domácnost, atd.¹⁸

¹⁶ Zákon č. 108/2006 Sb., o Sociálních službách, v platném znění

¹⁷ [online]. [cit. 2012-01-18]. Dostupné z:

http://socialni.praha.eu/jnp/cz/socialni_davky/prispevek_na_peci/index.html

¹⁸ *V praxi Střediska Ratolest však narážíme na problémy, že ne vždy jsou osoby zařazeny do odpovídající skupiny. Záleží na konkrétním sociálním pracovníkovi obecního úřadu, do kterého stupně soběstačnosti bude osoba zařazena. Dle obecných kritérií by všichni naši klienti měli spadat do třetí nebo čtvrté skupiny, ale mnozí z nich byli zařazeni do druhé, dokonce i do první skupiny. Do druhé skupiny byl např. zařazen klient, který je odkázán na invalidní vozík a má těžké mentální postižení. Sám je odkázán na pomoc druhých – dokáže se samostatně najíst a zvládá základní hygienu, ale v ostatních bodech potřebuje slovní či fyzickou pomoc. Tento klient působí velice přátelsky a téměř na jakoukoliv otázku odpoví „jo“, což bylo pro sociální pracovníci pravděpodobně zavádějící. Namísto toho, aby si od něj nechala ukázat, zda jednotlivé činnosti opravdu zvládá, kladla jen otázky podle předem připraveného seznamu. Velkou pomocí by proto bylo, pokud by se při*

Problém, který nastal se zavedením nového systému financování, je ten, že častokrát je tento příspěvek vnímán jen jako další vítaný zdroj financí do domácnosti a ne jako příspěvek na péči a nákup sociálních služeb pro konkrétního klienta. Z pohledu poskytovatele služeb je častou praxí to, že klienti nebo zákonní zástupci klientů odmítají platit tuto částku zařízení, které o uživatele služeb pečuje, a raději nechávají klienty doma.

Je však otázkou, zda jsou schopni se jim věnovat na takové odborné úrovni a zajistit jim takové prostředí, jaké by se jim dostalo ve specializovaném středisku.

3.2.3 Zavedení Standardů kvality sociálních služeb

Zásadní změnu přinesl tento zákon také v oblasti standardů kvality sociálních služeb. Ve všech nových i stávajících organizacích je také povinnost zavést Standardy kvality poskytovaných sociálních služeb. Ty jsou souborem kritérií, jejichž prostřednictvím je definována úroveň kvality poskytování sociálních služeb v oblasti personálního a provozního zabezpečení sociálních služeb a v oblasti vztahů mezi poskytovatelem a uživateli. Tyto kritéria jsou měřítkem, kterým si stát ověřuje, zda poskytovatelé splňují podmínky, který jim Zákon o sociálních službách ukládá. Tato kontrola probíhá pomocí zvláštního orgánu – Inspekce kvality. Inspekce má monitorovat činnosti poskytovatele služeb, upozorňovat ho na případné nedostatky a vést jej k jejich co nejrychlejšímu odstraňování. Restrikce je nejzazším opatřením, kterým stát znemožní nezpůsobilému poskytovateli nadále působit v oblasti poskytování sociálních služeb.

Celkově jsou standardy kvality sociálních služeb nastaveny velmi volně, je na každém zařízení, aby si je zpracoval na míru, podle svých potřeb a složení klientů. Na druhé straně bývají tyto inspekce velmi přísné. Záleží na konkrétním inspektorovi, na kterou oblast dává největší důraz.

3.3 Standardy kvality sociálních služeb

Základní dělení Standardů je na týmové a manažerské. **Týmové Standardy** jsou zpracovávány zaměstnanci, kteří jsou do dané problematiky zainteresováni. Jedná se zvláště o pracovníky v přímé péči, kteří znají nejlépe skutečnou praxi zařízení. Vytváření těchto Standardů probíhá většinou formou porad, kdy se v rámci diskuse vytváří konkrétní podoba těchto dokumentů. Díky tomu, že se zaměstnanci podílejí na tvorbě Standardů, tak je také dobře znají a mohou je ve své praxi používat. Mezi týmové standardy patří Standard č. 1 (Poslání, cíle, cílová skupina, principy), č. 2 (Ochrana práv osob), č. 5 (Individuální plánování průběhu sociální služby), č. 14 (nouzové a havarijní situace). Tato skupina Standardů je dynamická, to znamená, že se stále vyvíjejí a je potřeba je neustále aktualizovat. Je potřeba si uvědomit, že poskytování sociálních služeb je dynamický proces, a proto je potřeba zohledňovat nové situace (např. změna schopností klienta, nová nouzová

posuzování stupně soběstačnosti přihlížet nejen k názorům daného sociálního pracovníka, ale také k posudku odborníků, kteří danou osobu znají a dlouhodobě s ní pracují.

situace, přestěhování organizace do jiného objektu, atd.). Podrobnější charakteristiky jednotlivých standardů uvádím v příloze.

Manažerské Standardy zpracovává vedení organizace, není zde tolik potřeba zapojovat ostatní zaměstnance. Jsou to Standardy č. 3 (Jednání se zájemcem o službu), č. 4 (Smlouva o poskytování služby), č. 6 (Dokumentace o poskytování sociální služby), č. 7 (Stížnosti), č. 8 (Návaznost poskytované služby na další dostupné zdroje), č. 9 (personální a organizační zajištění sociální služby), č. 10 (Profesní rozvoj zaměstnanců), č. 11 (místní a časová dostupnost poskytované sociální služby), č. 12 (Informovanost o poskytované sociální službě), č. 13 (Prostředí a podmínky), č. 15 (Zvyšování kvality sociální služby). Tato skupina Standardů je stabilní, není třeba je obměňovat (za předpokladu, že jsou dobře zpracované), protože se během poskytování služby příliš nemění.

4. Standardy kvality sociálních služeb v praxi

4.1 Obecně o Standardech kvality sociálních služeb

Zavádění Standardů kvality sociálních služeb (dále jen Standardy) do praxe byl složitý proces. Na začátku nebylo zcela zřejmé, jaký přínos budou mít v praxi a bylo na ně pohlíženo ze strany poskytovatelů sociálních služeb pouze jako na nutné zlo a papírování, které je nutné zvládnout. Nepomohl k tomu ani první manuál¹⁹, který vydalo MPSV a který nerozlišoval v praxi různé typy zařízení. Na začátku procesu nabízeli různé organizace školení v této oblasti, ale protože nebyla ještě jednotná praxe a metodika, často se omezovali pouze na teoretické rady. Např. v naší organizaci nebylo dlouhou dobu jasné, zda budeme mít Standardy pro celou Diakonii ČCE (která zřizuje zařízení různého typu), nebo zda bude každé zařízení vypracovávat vlastní Standardy. To souviselo především s tím, že jsme nevěděli, jak máme ke Standardům přistupovat.

4.2 Koordinátor Standardů

V rámci Střediska Ratolest byl jmenován koordinátor Standardů, do jehož zodpovědnosti patří vytváření metodik, aktualizace dokumentace a dohlížení na dodržování jednotlivých směrnic. Standardy totiž přinášejí mnoho nových nároků na organizace, např. i v oblasti vybavení (schránka na stížnosti, uzamykatelné toalety, atd.). Je také třeba sledovat změny a seznamovat s nimi ostatní zaměstnance a klienty. Cílem koordinátora v každé organizaci by mělo být nejenom naplnění všech požadavků zákona a inspekce poskytování těchto služeb, ale především to, aby díky standardům docházelo k naplňování a rozvoji poskytovaných služeb.

4.3 Inspekce

Nový zákon také zavádí pojem Inspekce poskytování sociálních služeb. Tyto inspekce mají být nástrojem k zajištění kvality služeb a mají kontrolovat práva jejich uživatelů. Inspekce musí být minimálně tříčlenná (dle rozsahu velikosti zařízení) a provádí tři typy kontrol. Kontrola typu A se zaměřuje na celkovou úroveň poskytování služeb, kontrola typu B pak na nápravu zjištěných nedostatků při standardní kontrole a kontrola typu C přichází na základě konkrétní stížnosti nebo podnětu uživatele vůči poskytovateli.

4.4 Zhodnocení Standardů

Celkově vnímám přínos Standardů pozitivně, přes počáteční nechuť k dalšímu papírování posunuli v každém zařízení úroveň poskytovaných služeb. Minimálně to bylo pro každého pracovníka nutnost se znovu zamyslet nad tím, jakým způsobem a proč se dělají jednotlivé činnosti. Bylo to možné především v menších zařízeních, kde je kontakt s klienty bližší, pro

¹⁹ ČERMÁKOVÁ, K., JOHNOVÁ, M.. *Zavádění standardů kvality sociálních služeb do praxe*. Praha: Ministerstvo práce a sociálních věcí, 2002. ISBN 80-86552-45-4.

větší organizace (typu pečovatelská služba s několika stovkami klientů) to však bylo a stále je velice obtížné.

Na začátku tohoto procesu byla znát veliká obava zařízení z toho, jakým způsobem budou financovaná a zda opravdu všechny peníze, které nově obdrží klienti sami, budou ochotni a schopni platit i nadále své organizaci. V této oblasti došlo k mírnému propadu příjmů, někteří klienti opravdu přestali služeb naší organizace využít, přesto se však podařilo tuto situaci zvládnout a volná místa nabídnou novým klientům. Celkově však zůstává oblast financí pro mnoho zařízení velice náročnou oblastí a v budoucnu může dojít i k uzavření některých poskytovatelů.

Jako výrazně kladný vnímám přínos standardů v tom, že definují vztah mezi klientem a poskytovatelem sociální služby a kladou zásadní důraz na klienta jako toho, kdo určuje obsah a rozsah poskytované služby. Tento důraz je pro mnohé zařízení nový a budou se s ním muset nově vypořádat.

Metoda, která má vést k tomuto chápání sociální služby, je sestavování individuálních plánů, kterým se budu věnovat v další části mojí práce.

5. Metodika sestavování individuálních plánů

Individuální plány jsou jedním z nejvýznamnějších instrumentů, které mají napomoci tomu, aby sociální služba byla poskytována v co největším zájmu uživatele.²⁰ Smysl zákona by se dal shrnout do krátké teze – „Od institucionalizace služby k individuálnímu člověku“²¹

Manuál k zákonu ukládá, aby byl tento plán sestavován v co největší možné spolupráci s klientem. Za tuto spolupráci je zodpovědný klíčový pracovník, který je každému klientovi přidělen (viz. kapitola 6).

Při kontrole plnění tohoto Standardu (Standard č. 5) se zohledňují následující kritéria, která i vyjadřují podstatu tohoto plánování. Je důležité, zda

- a) má poskytovatel vypracována vnitřní pravidla pro tvorbu individuálních plánů
- b) poskytovatel připravuje plán společně s osobou, která dané sociální služby čerpá
- c) dochází k průběžnému hodnocení těchto plánů
- d) je pro každou osobu určený konkrétní zaměstnanec jako klíčová osoba
- e) je vypracován systém získávání a předávání informací mezi zaměstnanci o průběhu poskytování těchto sociálních služeb.

První čtyři kritéria (a – d) jsou považována za zásadní, poslední (e) se za zásadní nepokládá.

Pro stanovení individuálních cílů se pohybujeme v několika rámcích, na které je potřeba brát zřetel a které se navzájem mohou doplňovat. Především u klientů s těžkým postižením je důležité brát ohled na všechny z nich.

Při sestavování plánů je možné začít osobnostním vývojem uživatele, kdy je možné v čase vysledovat, které vlivy měly největší vliv na současný stav a zda je možné je nějakým způsobem eliminovat. Dále je nutné brát ohled na stupeň postižení, a zda zařazení klienta do určitého stupně koresponduje s jeho reálnými možnostmi. Při společném hledání cílů máme vždy na zřeteli, která činnost nebo úkon by pomohla klientovi k tomu, aby mohl vést o stupeň samostatnější život. Musíme být v takovém případě realističtí v tom, čeho lze dosáhnout, ale především u těžce postižených klientů platí, že sebemenší změna je důležitá nejenom pro ně samotné, ale také pro pohled jejich okolí (i jejich rodiny) na ně samotné.

Individuální plánování není však zdravotní nebo sociální diagnostikou a stavením následných postupů, ale musí se vždy jednat o dialog mezi uživatelem a jeho klíčovým pracovníkem, případně kolektivem pracovníků.

Základem musí být především vnímání obecných lidských potřeb a jejich naplňování. Potřebou však nemůžeme vidět jako něco, co člověku chybí, ale především to, k čemu skrze

²⁰ ČÁMSKÝ, P., KRUTILOVÁ, D., SEMBDNER, J., SLADKÝ, P. *Manuál pro tvorbu a zavádění standardů kvality poskytovaných sociálních služeb*. Praha: Centrum sociálních služeb, 2008, s. 35

²¹ ČÁMSKÝ, P., KRUTILOVÁ, D., SEMBDNER, J., SLADKÝ, P. *Manuál pro tvorbu a zavádění standardů kvality poskytovaných sociálních služeb*. Praha: Centrum sociálních služeb, 2008, s. 94

jejich naplňování směřuje. Tento úhel pohledu je důležitý pro sestavení takového individuálního plánu, který respektuje současný stav klienta, ale ukazuje směr, kterým by měla daná sociální služba jít.

Během sestavování plánů nám může být pomocí, pokud budeme mít na zřeteli rozdělení základních lidských potřeb (A. H. Maslow), jednotlivé fáze vývoje člověka (dle J. Piageta) nebo rozdělení lidských potřeb pomocí logopedie (jak je definoval V. E. Frankl).

Při formulování osobních cílů v rámci individuálního plánování musíme mít na zřeteli, že cíl musí být realistický, konkrétní, dosažitelný, vyhodnotitelný a musí mít konkrétní dopad pro daného uživatele. Cílem nemá být ulehčení práce pro pracovníky zařízení, ale pomoc danému uživateli ve zvládnutí dané činnosti (např. dát napít imobilnímu pacientovi namísto toho ho podpořit v tom, aby se na této činnosti nějakým způsobem sám podílel).

Sestavování plánů pro osoby s nejtěžšími formami postižení je velice náročné, protože častokrát nemáme možnost zpětné vazby a můžeme se tak dopustit chyb v našich závěrech. Je proto pomocí, pokud použijeme tyto techniky

Metoda pozorování se používá u klientů, kteří nekomunikují. Pracovník sleduje uživatele při běžných činnostech v kontextu jeho pracovního nebo soukromého prostředí, a to bez vlastních očekávání nebo předem připravených závěrů. Rizikem této metody může být projekce (do uživatele si promítáme vlastní záměry a potřeby), čemuž se dá předejít zapojením širšího okruhu pracovníků a následnou diskuzí. Plán tak není výsledkem jednoho člověka, ale vychází ze širšího pozorování.

Metoda **emfatické fantazie** je možností, při které se snažíme si představit, že jsme v roli daného klienta a čelíme konkrétním situacím. Technika vychází z toho, že se snažíme naplnit potřeby, které vycházejí z kontextu situací a mají za cíl posunout klienta v tom, jakým způsobem jim čelí.

Metoda **analýzy uspokojování potřeb** vychází ze zmíněného členění potřeb člověka. Daný pracovník se snaží navrhnout cíle, které by vedly k uspokojení daných potřeb nebo alespoň změnilo současný stav.

Další **metodou je studium dokumentace a rozhovor s referujícími osobami** daného klienta. Jiní pracovníci (nebo rodinní příslušníci) mohou pozorovat klienta v jiném prostředí než je pro něj obvyklé (např. rodiče ve stacionáři nebo naopak pracovníci u klienta doma) a na základě jeho reakcí navrhnou daný cíl. Pomoci v tom může také studium dokumentace, vývoj individuálních plánů během posledních několika let, atd.

6. Individuální plánování ve Středisku Ratolest (praktická část)

V této části práce se budu věnovat metodice sestavování individuálních plánů klientů a konkrétním příkladům individuálních plánů ve Středisku Ratolest. Obdobím, za které bude tyto plány sledovat, je rok 2006 až 2011.

Z 12 klientů, kteří aktuálně využívají služeb Střediska, docházelo do střediska ve sledovaném období pouze 6 z nich. Z této skupiny jsem si pak vylosovala 3 osoby, u kterých jsem prováděla zkoumání dokumentace a hodnocení individuálních plánů.

Na základě tohoto zkoumání bych chtěla potvrdit nebo vyvrátit následující hypotézy

Hypotéza č. 1

Po formální stránce splňují Individuální plány náležitosti uvedené v Metodice pro sestavování individuálních plánů v denním stacionáři.

Hypotéza č. 2

Individuální plány pomáhají rozvíjet schopnosti klientů.

Hypotéza č. 3

Cíle stanovené Individuálními plány se daří naplňovat.

Hypotéza č. 4

Stanovení cíle Individuálního plánu se děje vždy ve spolupráci s klientem.

Při hodnocení jednotlivých individuálních plánů budu tedy sledovat následující kritéria:

- a) zda konkrétní plán splňuje formální požadavky stanovené interní metodikou denního stacionáře Ratolest (zda obsahuje individuální plán na konkrétní období, pololetní a celoroční hodnocení, tabulku specifických projevů klienta a plán osobního rozvoje)
- b) zda je cíl individuálního plánu sestaven ve spolupráci s klientem
- c) zda plán směřuje k osobnímu rozvoji klienta
- d) zda se stanovený cíl v daném roce podařilo dle hodnocení naplnit

6.1 Metodika individuálního plánování v denním Stacionáři Ratolest

Pravidla pro sestavování individuálních plánů platí v Denním stacionáři od 1. 7. 2007 a řídí se směrnicí 12/2007. Za plánování a vedení osobních plánů uživatelů služeb odpovídají pracovníci, kteří jsou s klienty v přímé péči. Směrnice určuje, že individuální plány vypracovávají všichni pracovníci dané skupiny. Plán se tvoří na základě rozhovoru s klientem, případně s jeho zákonným zástupcem a podle přání klienta je také možné ho průběžně doplňovat. Jednou za půl roku probíhá písemné hodnocení plnění individuálního plánu klienta. Každý klient je s tímto hodnocením seznámen a podle svých individuálních schopností má možnost se k němu vyjádřit. V případě, že během pololetí dojde u klienta

k nějaké zásadní změně (např. změna zdravotního stavu nebo změna frekvence docházky do stacionáře), může být tato změna reflektována v individuálním plánu.

Individuální plán obsahuje tyto náležitosti:

- a) Individuální plán na konkrétní období (např. září – červen).
- b) pololetní a celoroční hodnocení
- c) tabulka specifických projevů klienta
- d) plán osobního rozvoje.

Tabulkou je myšlen obsáhlý dotazník, který obsahuje veškeré informace o projevech a konkrétních charakteristikách každého klienta (jak např. dává najevo svou nelibost, které činnosti dokáže dělat samostatně a při kterých potřebuje pomoc pracovníka). Tento dotazník musí být vypracován do deseti měsíců od nástupu klienta do zařízení.

Ke změnám osobního cíle může dojít kdykoliv na přání klienta (případně jeho zákonného zástupce) nebo tehdy, když se ukáže, že původně stanovený plán není možné realizovat. Takováto případná změna osobního cíle má být zapsána v individuálním plánu klienta. K vyhodnocování takto stanovených osobních cílů dochází společně při hodnocení individuálních plánů, které provádí vždy všichni zaměstnanci skupiny, ve které je klient zařazen, vedoucí této skupiny je zodpovědný za uložení a vypracování těchto dokumentů.

6.2 Klíčový pracovník

V rámci sestavování individuálních plánů má každý klient přidělen svého klíčového pracovníka. Seznam těchto klíčových pracovníků má být k dispozici na nástěnce ve sborovně zařízení. Každý klíčový pracovník je povinen tento rozpis sledovat a v případě změn ho upravit a upozornit vedení Střediska.

Klíčovým pracovníkem se rozumí zaměstnanec v přímé práci, který přichází často do styku s klientem a jeho zákonným zástupcem. Klíčoví pracovníci jsou klientům přiřazováni z okruhu nejbližších zaměstnanců, to znamená ze skupiny, ve které jsou zařazení. Při rozdělování mají být respektovány osobní sympatie nebo antipatie jednotlivců. Toto rozdělení by mělo být výsledkem společné dohody klientů a pracovníků, v případě rozporu je klíčový pracovník určen ředitelkou zařízení. Jednotliví klienti mohou po dohodě změnit svého klíčového pracovníka, podobně také zaměstnanci mohou požádat o změnu klienta. Nový zaměstnanec Denního stacionáře se může stát klíčovým pracovníkem nejdříve po třech měsících.

Mezi povinnosti klíčového pracovníka patří především tvorba individuálního plánu, při tomto úkolu spolupracuje s ostatními zaměstnanci skupiny. Klíčový pracovník také dbá na dodržování a aktualizaci plánů svých klientů, kterou provádí společně s ostatními pracovníky. Minimálně dvakrát do roka se provádí písemné hodnocení individuálních plánů. Klíčový pracovník má v tomto případě hlavní slovo, pokud by došlo k neshodě v hodnocení s ostatními pracovníky, řeší tuto situaci vychovatelka nebo ředitelka zařízení. Klíčový

pracovník má také zajistit, aby se klient a případně jeho zákonný zástupce podílel na tvorbě a hodnocení individuálního plánu. Tento plán je potřeba vytvořit vždy do konce září, v případě častých absencí nebo při nástupu nového klienta, je možné dokončit plán do konce října. Mezi další povinnosti patří evidence o epileptických záchvatech nebo agresivním chování klienta. V případě, že by pracovník nebyl takové události přítomen, jsou ostatní zaměstnanci povinni ho o této skutečnosti informovat, případně mu předat zápis o dané situaci. Klíčový pracovník informuje také klienty, příp. jejich zákonné zástupce o mimořádných akcích, které se dějí v zařízení a má zodpovědnost za zajištění jeho přihlášení. Vzhledem k malé velikosti celého zařízení probíhá výměna informací okamžitě a případné problémy jsou řešeny ihned s vedením organizace. Výměna sdílení informací probíhá na pravidelných poradách. Jednou měsíčně navštěvuje středisko psycholog a psychiatr, se kterými je možné konzultovat individuální problémy a situace jednotlivých klientů.

6.3 Metoda stanování cílů pro individuální plány

V rámci Denního stacionáře je určen jeho vedoucí, který v rámci svojí práce dohlíží na zpracování a dodržování individuálních plánů. Plány jsou tvořeny vždy y na začátku školního roku.

Nejprve se zaměstnanci snaží domluvit s klienty, co by se rádi naučili. V posledních letech si někteří z nich umí říct, co by chtěli trénovat, což je veliký pokrok, protože dříve toho schopni nebyli. Pokud klient žádné přání nemá nebo to jeho intelektové a komunikační dovednosti nedovolí, je nutné vést rozhovory se zákonnými zástupci klientů a plány se pak tvoří na základě pozorování klienta (podle toho, co je baví, v čem jsou šikovni).

Konkrétní cíle jsou pak rozděleny na krátkodobé a dlouhodobé. Dlouhodobé jsou většinou zaměřeny na změnu chování a návyků (např. eliminace strhávání brýlí lidí okolo) a krátkodobé jsou už konkrétní dovednosti, na kterých budeme pracovat. Každý klient má svého klíčového pracovníka, který na nácviku pracuje a kontroluje jeho plnění.

7. Hodnocení individuálních plánů klienta č. 1 - Lenka

Klientem č. 1 je mladá žena ve věku 34 let, která má středně těžké postižení (při spodní hranici). V rámci této práce ji budu nazývat jako Lenku.

7.1 Kasuistika klienta

Lence je třicet pět let a žije s matkou a jejím přítelem v bytě v Praze. Do Střediska Ratolest dochází od počátku jeho fungování v devadesátých letech.

Lenka se narodila předčasně a musela být lékaři ožívána. Vážila 2100 g a měřila 42 cm. V novorozeneckém období prodělala žloutenku a byla umístěna na JIP s oslabeným dýcháním, byla inkubována a ventilována. Lenka má diagnostikovanou středně těžkou mentální retardaci, dětskou mozkovou obrnu a epilepsii. Psychomotorický vývoj měla opožděný. Začala chodit až zhruba od dvou a půl let – chůze byla pomalá a nejistá.

Lenka vyrůstala s otcem a matkou, když jí bylo šest let, tak otec zemřel na tuberkulózu. Matka má lehké mentální postižení, proto jí s výchovou a s péčí o dceru od narození pomáhala matka, Lenčina babička. Babička Lence vytvořila podnětné prostředí, které by sama matka vytvořit nedokázala. Od Lenčiných sedmi let se o svou dceru začala starat matka sama, jen s občasným dohledem babičky. V současnosti se o víkendech v péči o Lenku střídají. Ve společné domácnosti nyní žije s matkou a jejím přítelem, který je bývalým klientem Ústavu sociální péče. Chod domácnosti zvládají dobře – podle naučených pravidel. S mimořádnými událostmi jim pomáhá babička a sestra přítele matky.

Lenka má mozkovou obrnou zasaženou oblast řeči, a proto má problémy s vyjadřováním. Naučené fráze zvládá většinou snadno, ale slova a věty, které tak často nepoužívá, se jí vyslovují velmi těžce. Projevuje se u ní občasná agofobie (strach z vyslovení slova správně). Zadrhává se při nich a není schopna je zopakovat. Někdy jí pomůže si dané slovo rytmicky vytleskat, ale k tomu ji často musíme dovést. Někdy má problém vyjádřit i známá slova, když se cítí ve stresu. Někdy ovšem dokáže upozornit na nějaký jev, který je důležitý a nemá problém s vyjádřením – např. když si první všimne, že má jiný klient záchvat, atd.

Manuální zručnost a jemnou motoriku má velmi dobrou. Dokáže se podepsat psacím písmem – zvláště křestní jméno (u příjmení někdy poplete písmena). Tiskací písmena umí přečíst, ale nedokáže je spojit ve slabiky a tudíž neumí číst slova. Je velmi šikovná v kreslení a malování – umí namalovat postavy, stromy, některá zvířata a používá při tom mnoho barev. Dobrá úroveň jemné motoriky se projevuje prakticky ve všech činnostech při výrobě ve výtvarné dílně (práce s keramikou, barvení hedvábí, kašírování, navlékání korálků, atd.) a také při vaření, kdy dokáže nakrájet zeleninu na malé kousky.

Lenka je velice zodpovědná žena, má-li nějaký úkol, tak udělá vše pro to, aby ho splnila. Má velkou radost, když je za správné splnění pochválena, pokud se jí očekávání splnit nedaří, je potom velice lítostivá, někdy se i rozpláče.

Epileptické záchvaty jsou u ní velmi časté, zvláště parciální (projevují se záškuby v obličeji, zahleděním, ztuhnutím těla – trvá v půlminutovém intervalu zhruba deset minut), občas (zhruba jednou týdně) má generalizovaný záchvat (porucha vědomí, křeče, následný spánek – záchvat trvá zhruba dvě minuty).

7.2 Individuální plány klienta č. 1 (Lenka)

7.2.1 Školní rok 2006/2007

7.2.1.1 Plán osobního rozvoje

Na základě dosavadní práce s Lenkou a na základě rozhovoru s ní určili v tomto školním roce zaměstnanci následující cíle.

Dlouhodobé cíle

- Maximalizace a rozvoj samostatnosti při všech činnostech
- Zlepšení komunikace
- Více se prosazovat

Krátkodobé cíle

Krátkodobým cílem je osvojení si základů znakového jazyka Makaton, častější sdělování svých požadavků a přání a odbourání dětinských projevů v chování. Trénovat se bude samostatné vaření těstovin a natahování minutky. Dále se bude Lenka věnovat práci s hlinou, ostatním výtvarným technikám, vaření, mytí nádobí, utírání stolu po jídle, atd. Při nácvičku podpisu psacím písmem se bude věnovat psaní celého jména, dosud se totiž Lenka uměla podepsat jen příjmením. Bude procvičovat počítání do 5 a do 10 a poznávání vícemístných čísel pro samostatné cestování (pro jízdu autobusem).

Za konkrétní cíl na tento školní rok bylo stanoveno uvaření zeleninové polévky. Tento cíl byl rozdělen na konkrétní kroky (nalezení pánve a vařečky, umístění pánve na plotýnku, připravení másla, osmažení cibule, přidání oloupané a nakrájené zeleniny, podlití vodou, přendání do hrnce, nalití vody, přidání soli a sojové omáčky, vypnutí plotýnky). K vaření se bude používat minutka, s níž se učila pracovat v loňském roce. Pomocí jí budou obrázkové karty s jednotlivými úkony.

7.2.1.2 Hodnocení za školního roku

Klientka znakový jazyk Makaton spontánně nezačala používat, chytání za ruku zůstalo pouze vůči novým zaměstnancům nebo praktikantům. Při výtvarných technikách má stálý pozitivní vývoj. Utírání stolu zvládá, musí k tomu být však vybídnutá.

Přípravu surovin pro výrobu polévky zvládá bez potíží, někdy potřebuje slovní dopomoc. Obrázkové karty zatím odebírali zaměstnanci, v další fázi by měla Lenka tyto karty odkládat sama po skončení činnosti. Mezi jednotlivými úkony potřebuje Lenka častokrát slovní dopomoc.

7.2.1.3 Vyhodnocení individuálního plánu

V individuálním plánu chybí pololetní hodnocení, ostatní požadavky splňuje. Cíle plánu směřují k osobnímu rozvoji klienta a stanovený cíl (vaření polévky) se podařilo splnit. Dle plánu byl tento cíl stanoven ve spolupráci s klientkou.

7.2.2. Školní rok 2007/2008

7.2.2.1 Plán osobního rozvoje

Na základě dosavadní práce s Lenkou a na základě rozhovorů s ní určili v tomto roce zaměstnanci Lence tyto cíle

Dlouhodobé cíle

- Maximální rozvoj samostatnosti při všech činnostech
- Zlepšení komunikace
- Snahu více se prosazovat

Krátkodobé cíle

Častější sdělování svých požadavků a přání, odbourávání dětinských projevů v chování. Dále se bude věnovat práci s hlínou a ostatním výtvarným technikám, vaření, mytí nádobí, utírání stolu, atd. Při nácviku podpisu psacím písmem se bude věnovat celému jménu. Nadále bude procvičovat sčítání do 5 a počítání do 10. I nadále bude probíhat trénink vaření polévky.

Nově projevila klientka přání se naučit dělat řízky. Byl určen seznam a postup všech činností, které s tím souvisí (nákup kuřecích prsou, jejich naklepání, umytí, osolení, obalení v mouce a ve vajíčku, dále ve strouhance, nalití oleje na pánev a osmažení řízků).

7.2.2.2 Hodnocení za školní rok

Práce ve výtvarné dílně je Lence velice blízká, velice rychle se naučila nové techniky. Při vaření polévky zvládá velice dobře jednotlivé techniky (příprava surovin, zapnutí sporáku, usmažení zeleniny), jen někdy nezvládá myslet na propojení jednotlivých úkonů a čas jim určený. Bylo zjištěno, že Lence dělá problémy časová posloupnost jednotlivých úkolů, a proto by se zaměstnanci chtěli na tento problém v příštím roce zaměřit.

Při přípravě řízků potřebuje Lenka pomoci s nakupováním v masně, kde je složitější způsob nákupu. Lenka dokáže připravené maso opláchnout, zapomíná ale na další úkoly, které je potřeba jí připomínat. Dobře zvládá obalování řízků a jejich ukládání na plech.

7.2.2.3 Vyhodnocení individuálního plánu

V individuálním plánu chybí znovu pololetní hodnocení, ostatní požadavky splňuje. Všechny cíle v plánu směřují k osobnímu rozvoji klientky, konkrétní cíl (naučit se připravovat řízky) byl splněn. Během práce na individuálním cíli bylo zjištěno, že klientce dělají problém činnosti, které na sebe mají navazovat v určitém pořadí. Tuto informaci považovali zaměstnanci za důležitou pro další práci s klientkou. Osobní cíl byl stanoven ve spolupráci s klientkou.

7.2.3 Školní rok 2008/2009

7.2.3.1 Plán na školní rok

V tomto roce určily zaměstnanci ve spolupráci s klientkou několik cílů. Za dlouhodobý cíl byl stanoven maximální rozvoj samostatnosti při všech činnostech a zlepšení komunikace, za krátkodobý cíl zlepšení orientace v prostoru díly a zlepšení zdravení ostatních klientů a zaměstnanců. Jako konkrétní cíl bylo vybráno, na základě rozhovoru s klientkou, vaření cappuccina pro celou skupinu. Činnost byla rozdělena do jednotlivých úkonů, díky kterým by si celý proces lépe zapamatovala (nalézt rychlovarnou konvici, naplnit ji vodou, zapnout, připravit odpovídající počet hrnečků, nalézt ve skříňce cappuccino a dát do hrnečků, pak je zamíchat lžičkou a oznámit skončení úkolu slovem „hotovo“).

Během přípravy bude na klientku dohlíženo, postupně se zaměstnanci pokusí slovní dopomoc omezit na minimum.

7.2.3.2 Hodnocení školního roku

Dle hodnocení zaměstnanců klientka přistupovala k činnosti zodpovědně a měla ze svého konkrétního úkolu radost. Bylo znát, že je ráda středem pozornosti a že se těší již po obědě na to, až připraví cappuccino pro ostatní klienty.

Klientka měla radost, že může připravit něco pro ostatní. Z tohoto pohledu hodnotili zaměstnanci konkrétně vybraný úkol jako vhodný.

7.2.3.3 Vyhodnocení individuálního plánu

V hodnocení chybí pololetní hodnocení, ostatní náležitosti jsou splněny. Jak konstatují sami zaměstnanci, podařilo se jim vybrat dobrý plán pro klientku, který zohledňoval její osobnost a schopnosti. Navíc rozvinul její uplatnění v rámci celé skupiny.

Cíl byl stanoven dle individuálního plánu ve spolupráci s klientem a podařilo se ho naplnit. Cíl vedl nejen k jeho osobnímu rozvoji klienta, ale také k posílení jeho samostatnosti (dlouhodobý cíl).

7.2.4 Školní rok 2009/2010

7.2.4.1 Plán na školní rok

Klientka v tomto roce projevila přání se naučit luxovat. Pro nácvik této dovednosti byl využit koberec ve vedlejší místnosti, který Lenka luxuje jednou týdně. Činnost byla rozdělena do jednotlivých kroků (vyndání vysavače, zapojení šňůry, luxování, vypojení ze zásuvky, zasunutí šňůry, vyndání nádoby vysavače, vysypání koše a uklizení vysavače zpět na místo).

Jednou týdně bude Lenka provádět úklid nádobí z odkapávače, které zde zůstane po vaření. Při činnostech, které vyžadují určitou posloupnost, bylo u Lenky pozorováno, že často přeskakuje pořadí jednotlivých úkonů a je nutné ji proto kontrolovat. Zaměstnanci se proto budou zaměřovat na tuto dovednost i při ostatních činnostech (např. postupné rozdávání hudebních nástrojů, odlévání formy na keramiku ve správném postupu, atd.).

7.2.4.2 Hodnocení za školní rok

V tomto roce projevila klientka zájem o luxování koberce, z časových a prostorových důvodů byla tato činnost prováděna pouze jednou týdně v určitý čas, kdy v místnosti nejsou ostatní klienti.

Další nacvičovanou činností měl být úklid nádobí na konci týdne, vzhledem k změnám časového rozvrhu se nenašel stálý čas na tuto činnost, a proto bude převedena do dalšího roku.

Při rozdávání hudebních nástrojů činilo Lence potíží následovat určené pořadí, v této činnosti bude Lenka tedy i nadále pokračovat. Lenka dobře spolupracovala při odlévání forem na keramiku, bylo vyzorováno, že je to jedna z jejích nejoblíbenějších činností. Na této činnosti bude tedy i do budoucna trénovat, aby vše prováděla v určeném pořadí. Lenka se ráda věnovala i dalším výtvarným činnostem v dílně, je v nich šikovná a pečlivá, často v nich také pomáhala ostatním klientům.

7.2.4.3 Vyhodnocení individuálního plánu

Opět chybí pololetní hodnocení činnosti, ostatní formální požadavky individuální plán v tomto roce splňuje. Cíl byl stanoven ve spolupráci s klientkou a vedl k jejímu osobnímu rozvoji. Konkrétní cíl se nepodařilo naplnit vzhledem k jiným okolnostem (nepravidelná docházka do střediska, změna časů, atd.) Cíl se tedy v tomto roce nepodařilo splnit.

7.2.5 Školní rok 2010/11

7.2.5.1 Plán na školní rok

V tomto roce bude Lenka pokračovat v procvičování odlévání keramiky. Pracovníci se budou zaměřovat na to, aby Lenka lila hmotu do forem popořadě.

Dále se zaměstnanci rozhodli, že bude mít Lenka na starosti praní prádla. Tuto činnost rozdělili na jednotlivé úkony (Lenka přinese prádlo k pračce, naloží pračku prádlem, zavře dvířka pračky, otočí uzávěrem vody, otevře zásobník na prací prášek a nasype odpovídající množství prášku, poté zavře zásuvku, nastaví program a pračku zapne). Lence také zůstal úkol pátečního úklidu pomůcek z dřezu a jejich mytí.

7.2.5.2 Hodnocení za školní rok

Hodnocení v tomto školním roce nebylo vypracováno.

7.2.5.3 Vyhodnocení individuálního plánu

Individuální plán nebyl v tomto roce hodnocen. Vedení střediska se rozhodlo změnu v individuálním plánování a přechod z rytmu školního roku na rok kalendářní. Z toho důvodu nebyly plány za tento rok hodnocené. Bez ohledu na správnost této změny však mělo k hodnocení těchto plánů dojít.

Dle informací z plánu nebyl cíl stanoven ve spolupráci s klientkou, pouze bylo zaměstnanci rozhodnuto, že se bude pokračovat v cílech z předchozího roku a u druhého cíle (praní prádla) je pouze poznámka, že se zaměstnanci sami rozhodli, že bude klientka vykonávat

tuto činnost. Cíle byly stanovené ve smyslu rozvoje klienta a podařilo se je naplnit, přesto však není dle mého názoru možné tímto způsobem stanovovat cíle bez souhlasu klienta.

7.3 Vyhodnocení individuálních plánů klienta č. 1

Hypotéza č. 1 se u klientky číslo 1 nepotvrdila. Přestože je většina formálních náležitostí splněna, u všech zkoumaných individuálních plánů chybí pololetní hodnocení. Tento požadavek si zaměstnanci s podivem uvědomili až při mém dotazu na toto hodnocení. V rozhovoru mi bylo sděleno, že pololetní hodnocení se dříve v organizaci neprováděla a požadavku si zaměstnanci v nové směrnici nevšimli. Považuji to za zásadní nedostatek, který by měl být napraven. Nejedná se totiž pouze o formální náležitost, ale způsob, kterým má být průběžně kontrolováno, zda je cíl stanoven s ohledem na klienta a zda přináší jeho osobní rozvoj.

Hypotéza č. 2 se u klientky č. 1 potvrdila. Zkoumané individuální plány jsou sestavené s ohledem na rozvoj schopnosti klientů a každý plán pomohl klientce v získání nových schopností. Pokud nebyly trvalé, tak přesto sloužily k rozvoji jejich možností.

Hypotéza č. 3 se u klientky č. 1 nepotvrdila. Cíle se nepodařilo vždy naplnit, a to s ohledem na vnější okolnosti (změna časového rozvrhu a docházky klientky do střediska). Právě v takovém případě by bylo důležité pololetní hodnocení, které by ukázalo na změněné podmínky a nutnost nového stanovení cílů.

Hypotéza č. 4 se u klientky č. 1 nepotvrdila. Cíle nebyly vždy stanovovány ve spolupráci s klientkou, v jednom případě vycházeli pracovníci pouze z práce z předchozího roku a v plánu není zmíněno, že by byl nový plán konzultován s klientkou.

8. Hodnocení individuálního plánu klienta č. 2 - Adéla

Klientem č. 2 je mladá žena ve věku 29 let se středně těžkým mentálním postižením a vadou zraku. V rámci této práce ji budeme nazývat jako Adélu.

8.1 Kasuistika klienta

Adéla bývá většinou pozitivně naladěna, ale má i neutrální nálady. Na nové osoby reaguje neutrálně, podá si s nimi ruku a pozdraví se, ale dál už s nimi nenavazuje kontakt. Nerada mění zavedené řády, vyhovuje jí stereotypní režim. Je schopná vyjádřit vlastní libost nebo nelibost, ale pokud chce, tak umí být i empatická.

Klientka je vytrvalá při delších procházkách a výletech, při ostatních činnostech dokáže být vytrvalá pouze s motivací. Má dobrou prostorovou orientaci v rámci stacionáře a nejbližšího okolí. Je schopná porozumět jednotlivým otázkám a krátce na ně odpovědět. Chybí jí však deklarativní paměť (neví, kolik jí je let, kde bydlí, co dělala „včera odpoledne“, co měla k večeři, neorientuje se v čase - dny v týdnu, měsíc, rok, roční období atd.). Mezi její záliby patří jemná manuální práce, má dobře vyvinutou jemnou motoriku a tak ráda navléká korálky, skládá puzzle, atd.

Mezi její záliby patří zpívání ve skupině, procházky a výlety do přírody, ráda se zúčastňuje společenských akcí v rámci střediska i rodiny (koncerty, divadla, Matějská pouť, grilování ve středisku, atd.)

8.2 Individuální plány klienty číslo 2 – Adéla

U této klientky jsem prostudovala následující plány osobního rozvoje, jejich hodnocení a také zkontrolovala její osobní složku.

8.2.1 Školní rok 2006/2007

8.2.1.1 Plán osobního rozvoje

Na základě dosavadní práce a na základě rozhovoru s klientkou stanovili zaměstnanci Střediska následující dlouhodobé a krátkodobé cíle:

Dlouhodobé cíle:

- maximální rozvoj samostatnosti při všech činnostech
- zlepšení komunikace
- naučit se lépe prosazovat

Krátkodobé cíle:

Jako krátkodobý cíl byl v tomto roce stanoven nácvik rukodělných činností pro budoucí uplatnění v chráněné dílně (konkrétně tkaní na rámu a filcování), dosažení větší samostatnosti při pracích na zahradě, nácvik samostatného nakupování a nácvik dalších dovedností potřebných pro domácnost (prostírání, praní, uklízení, zalévání květin), zlepšení orientace v čase a prostoru (dny v týdnu, měsíce, roční období, rok, barvy, orientace ve středisku a v okolí).

V tomto roce byl stanoven konkrétní cíl naučit klientku samostatnému praní v automatické pračce. Tento cíl byl rozdělen na několik samostatných úkonů (každé pondělí výměna špinavých ručníků za čisté, vybrání veškerého špinavého prádla z koše, umět ho dát do pračky a uzavření dvířek pračky, zkontrolování si, zda je pračka zapojena do zásuvky, případně si umět požádat o pomoc zaměstnance střediska, nabrání odměrky pracího prášku a nasypat jej do samolepkou označené přihrádky, nabrání odměrky aviváže a nalít ji do příslušné přihrádky, umět si říct o nastavení správné teploty zaměstnanci, umět zapnout pračku). Po obědě pak má klientka kontrolovat, zda již pračka doprala, měla by pak otevřít dvířka, vyndat prádlo z pračky do koše a odnést ho do třídy.

Všechny činnosti bude Adéla provádět pod přímým dohledem a slovním vedením. Veškeré zásahy do prováděné činnosti mají být postupem času minimalizované.

8.2.1.2 Hodnocení za školní rok

V tomto roce se podařilo klientce udělat mnoho pokroků. Tím nejzřetelnějším bylo to, že Adéla docházela do střediska každodenně a tudíž se mohla zúčastňovat všech naplánovaných činností.

Adéla měla ve svém individuálním plánu různé dlouhodobé a krátkodobé cíle, na kterých se zaměstnanci snažili dle hodnocení průběžně pracovat.

V hodnocení krátkodobých a dlouhodobých cílů bylo konstatováno, že Adéla je velmi šikovná při vaření, zvládá krájet suroviny na malé kousky, šlehat bílky, omýt a očistit ovoce i zeleninu, míchat, vymazávat a vysypávat plechy apod. Na stůl prostírá téměř samostatně a dobře zvládá zalévání květin. Při natáčení vody konvičky sama hlídá, aby nepřelila.

Samostatně věší prádlo na sušák a zase ho suché sundává a rovná do koše. Žehlí rovné kusy prádla a dobře ho skládá. Ráda pomáhá na zahradě; činnosti zvládá se slovním doprovodem. S Adélou pracovali zaměstnanci na lepší orientaci v prostoru zařízení. Klientka si během roku oblíbila navlékání korálků, v této činnosti je velice trpělivá a precizní a velmi vkusně volí druhy a barvy korálků

V hodnocení konkrétního cíle bylo konstatováno, že klientka správně nandá přebrané prádlo do pračky, odměří prášek, s pomocí aviváž a pračku zavře. Pak zkontroluje zapojení do elektriky, puštění vody a odpoledne pak pračku otevře a vyndá prádlo do koše. Tuto činnost zvládá dle hodnocení zaměstnanců velmi dobře. Celkově je Adéla pozorná k ostatním, ráda a ochotně jim pomáhá.

8.2.1.3 Vyhodnocení individuálního plánu

V individuálním plánu chybí pololetní hodnocení, ostatní požadavky dané interní směrnicí střediska č. 12/2007 jsou splněny. Konkrétní plán na samostatné praní prádla v pračce směřuje k osobnímu rozvoji klientky a podařilo se ho v daném roce naplnit. Cíl byl také dle směrnice stanoven ve spolupráci s klientkou.

8.2.2. Školní rok 2007/2008

8.2.2.1 Plán osobního rozvoje

Na základě dosavadní práce a na základě rozhovorů s matkou Adély stanovili zaměstnanci následující dlouhodobé a krátkodobé cíle.

Dlouhodobé cíle:

- maximální rozvoj samostatnosti při všech činnostech
- zlepšení komunikace
- naučit se lépe prosazovat

Krátkodobé cíle:

Jako krátkodobý cíl byl stanoven opět nácvik rukodělných činností pro budoucí uplatnění v chráněné dílně (tkaní na rámu, filcování, práce s keramickou hlinou atd.) a dosažení větší samostatnosti při pracích na zahradě, nácvik samostatného nakupování a nácvik dalších dovedností potřebných pro domácnost (např. prostírání, praní, žehlení, uklízení, luxování, zalévání květin atd.), zlepšení orientace v čase a prostoru (dny v týdnu, měsíce, roční období, rok, barvy, orientace ve středisku a okolí).

Konkrétní cíl na letošní školní rok:

Vzhledem k tomu, že při praktických činnostech dosahuje Adéla velmi pěkných výsledků, rozhodli se zaměstnanci v tomto školním roce zaměřit se na učení luxování. Celý postup byl rozfázován do konkrétních úkonů (klientka si má přivést z úklidové místnosti vysavač, přemístí polštáře na stůl, s dopomocí přesune žíněnky mimo koberec, požádá o zapojení luxu do sítě, uchopí držadlo a spustí lux, vyluxuje koberec, vypne lux, požádá o vypojení vysavače ze sítě, smotá šňůru a odveze lux zpět do úklidové místnosti, s dopomocí přesune žíněnky zpět na koberec a dá na ně polštář).

Všechny činnosti bude klientka provádět pod přímým dohledem a slovním vedením. Veškeré zásahy do prováděné činnosti budeme postupem času minimalizovat.

8.2.2.2 Hodnocení za školní rok

V rámci hodnocení individuálním plánem byly posuzovány dlouhodobé a krátkodobé cíle, na kterých se v průběhu roku pracovalo. Konkrétním cílem, který si klientka sama stanovila, bylo luxování.

V rámci naplánovaných úkolů se Adéla vylepšila při samostatném prostírání, práci s prádlem (praní, žehlení, věšení) a péči o květiny. Byla také hodnocena jako velmi šikovná na výtvarné činnosti a také při práci s keramickou hlinou a zejména při navlékání korálků. U této činnosti je velice trpělivá a precizní.

Během roku bylo pozorováno, že je pro klientku důležité, aby se činnosti přesně opakovaly, případné nečekané změny Adéla těžce snáší. Dále bude i do budoucna potřeba procvičovat orientaci v čase, rozlišování základních barev, klientky věk a adresa.

Adéla svůj konkrétní cíl dle hodnocení zaměstnanců zvládala výborně. Podle hodnocení si umí sama připravit vysavač a požádat o zapojení do elektriky. Přemístí polštáře a ostatní věci z koberce na jiné místo a vyluxuje koberec a okolí. Požádá pak o vypojení z elektriky, částečně smotá šňůru a uklidí vysavač na původní místo. Tyto činnosti provádí se slovním doprovodem. Klientka byla celkově hodnocena jako stmelující člen skupiny, povahově přátelská a velice oblíbená.

8.2.2.3 Vyhodnocení individuálního plánu

Individuální plán neobsahuje pololetní hodnocení, ostatní požadavky dané směrnicí střediska splňuje. Plán sice směřuje k osobnímu rozvoji klientky (naučit se samostatně luxovat) a podařilo se ho splnit, nebyl však stanoven ve spolupráci s klientkou, ale pouze na základě dosavadní praxe a konzultace se zákonnou zástupkyní klientky. Přesto, že to směrnice umožňuje (směrnice uvádí, že popřípadě může být cíl staven po rozhovoru se zákonným zástupcem), domnívám se, že pokud tomu nebrání vážné důvody, měla by být naplněna první možnost a tou je rozhovor s klientem.

V individuálním plánu chybí pololetní hodnocení, ostatní požadavky splňuje. Cíle plánu směřují k osobnímu rozvoji klienta a stanovený cíl (vaření polévky) se podařilo splnit. Dle plánu byl tento cíl stanoven ve spolupráci s klientkou.

8.2.3 Školní rok 2008/2009

8.2.3.1 Plán osobního rozvoje

Na základě rozhovoru s klientkou a dosavadní práce stanovili zaměstnanci společně následující krátkodobé a dlouhodobé cíle.

Dlouhodobé cíle:

- maximální rozvoj samostatnosti při všech činnostech
- zlepšení komunikace
- nácvik používání stolního kalendáře
- seznámení Adély s klíčovým pracovníkem

Krátkodobé cíle:

- nácvik rukodělných činností pro budoucí uplatnění v chráněné dílně (tkaní na rámu, filcování, práce s keramickou hlinou atd.)
- dosažení větší samostatnosti při pracích na zahradě (hrabání listí, sázení, atd.)
- nácvik samostatného nakupování a placení
- nácvik dalších dovedností potřebných pro domácnost (prostírání, praní, žehlení, uklízení, luxování, zalévání květin atd.)
- zlepšení orientace v čase a prostoru (dny v týdnu, měsíce, roční období, rok, orientace ve středisku a okolí).

Konkrétní cíl na tento školní rok:

Vzhledem k tomu, že dle hodnocení zaměstnanců dosahuje klientka při praktických činnostech velmi dobrých výsledků, rozhodli se zaměstnanci v tomto školním roce zaměřit na nácvik rozpoznávání kovových mincí. Tento cíl byl rozdělen do těchto konkrétních úkonů (klientka bude mít na stole připraven třídač mincí a mince různých hodnot a také nákupní kartičky v hodnotě 1 – 50 Kč). Klientce budou podávány mince v určité nominální hodnotě se slovním doprovodem a bude vyzývána k tomu, aby příslušnou minci vyhledala a vložila ji do správného políčka v třídači. V průběhu roku se budou zaměstnanci snažit zařazovat tuto činnost do praxe (při nákupu, návštěva kavárny apod.).

Všechny činnosti bude klientka provádět pod přímým dohledem a slovním vedením. Veškeré zásahy do prováděné činnosti by měly být postupem času minimalizovány.

8.2.3.2 Hodnocení za školní rok

V tomto školním roce se zaměstnanci po dohodě s klientkou zaměřili na rozvoj poznávání mincí a jejich nominálních hodnot. Celý nácvik byl rozdělen do několika fází, které byly zapsané v individuálním plánu.

Pokud byla tato činnost opakována pravidelně každý den, byla klientka schopna rozpoznat jednotlivé mince, při vynechání činnosti (např. během víkendu) Adéla postup zapomínala a při činnosti byla rozmrzelá.

Klientka rozpoznávala bezpečně pouze některé typy mincí (např. jednu korunu), při slovní nápovědě byla schopná rozpoznat i ostatní. Byla schopná ukládat mince postupně do třídače mincí, pokud je však dostala v jiném pořadí, nevěděla, jak je uložit. Pro složitost byl snížen počet mincí o hodnotu 50 Kč, kterou klientka neuměla rozpoznat. Zaměstnanci se rozhodli, že v tomto výcviku budou pokračovat i v příštím školním roce.

V dalších krátkodobých a dlouhodobých cílech, které byly stanoveny pro tento rok, se klientka zlepšila v komunikaci, při používání stolního kalendáře a při různých rukodělných činnostech a domácích pracích - zde však hodnocení neudává žádné podrobnosti. Na základě činnosti s klientem se také zaměstnanci rozhodli, že budou nadále pokračovat ve zlepšení orientace v čase prostoru.

Celkově se dle hodnocení klientka s chutí zapojuje do všech činností střediska, ráda se učí novým věcem, a pokud se jí podaří danou činnost zvládnout samostatně, tak z toho má vždy radost. Je ochotná pomoci ostatním klientům při procházkách nebo pohybu v rámci střediska.

8.2.3.3 Vyhodnocení individuálního plánu

Individuální plán neobsahuje pololetní hodnocení, ostatní požadované náležitosti jsou splněné. Plán celkově směřuje k osobnímu rozvoji klientky (rozvoj samostatnosti a možnost nakupování), nepodařilo se ho však naplnit pro jeho složitost a omezení, která má klientka.

Cíl byl v tomto roce staven po rozhovoru s klientkou, v průběhu roku se však zaměstnanci samostatně rozhodli, že budou v tomto cíli i nadále pokračovat.

8.2.4 Školní rok 2009/2010

8.2.4.1 Individuální plán

Na základě našeho rozhovoru s Adélou se zaměstnanci dohodli pokračovat v konkrétním cíli z minulého roku, tedy nácviku poznávání mincí. Aby byla činnost pro klientku praktičtější, rozhodli se tento nácvik provádět formou hry „nakupování v obchodě“.

Klientka bude mít na stole připravené kartičky s obrázky zboží, u kterých jsou přiložená čísla, která jsou shodná s hodnotou mincí. Klientka bude požádána, aby si vybrala jednotlivé položky nákupu a přiložila k nim požadovaný obnos mincí. Během roku pak bude tato činnost zahrnována do běžné praxe (např. při návštěvě cukrárny, nakupování, atd.)

Kromě tohoto konkrétního cíle budou s Adélou rozvíjeny tyto dlouhodobé a krátkodobé cíle.

Dlouhodobé cíle:

- maximální rozvoj samostatnosti při všech činnostech
- zlepšení komunikace
- nácvik používání stolního kalendáře
- procvičování, kdo je Adély klíčový pracovník
- nácvik vytírání mopem
- rozvoj sociálních dovedností - Adélu denně v odpoledních hodinách vyzvedává asistent z občanského sdružení OSA, budeme tedy podporována, aby Adéla poznala asistenta, věděla, jak se jmenuje a kam s ním půjde

Krátkodobé cíle:

- nácvik rukodělných činností pro budoucí uplatnění v chráněné dílně (tkaní na rámu, filcování, práce s keramickou hlínou atd.)
- dosažení větší samostatnosti při pracích na zahradě (hrabání listí, sázení, atd.)
- nácvik co nejsamostatnějšího nakupování a placení
- nácvik dalších dovedností potřebných pro domácnost (prostírání, praní, žehlení, uklízení, luxování, zalévání květin atd.)
- zlepšení orientace v čase a prostoru (dny v týdnu, měsíce, roční období, rok, orientace ve středisku a okolí)

Všechny činnosti bude dle individuálního plánu Adéla provádět pod přímým dohledem a slovním vedením. Veškeré zásahy do prováděné činnosti by měly být postupem času minimalizovány.

8.2.4.2 Hodnocení za školní rok

V tomto období bylo při práci s klientkou navázáno na plán z minulého roku na rozpoznávání mincí. Tato činnost byla na začátku školního roku prováděna 1 – 2 x týdně, ale postupně

začala klientka dávat najevo svoji nelibost z této činnosti. Díky malým rozlišovacím reliéfům na mincích nebyla schopná je od sebe rozeznat a všechny mince nazývala pouze jako korunu.

Po vzájemné dohodě byl tedy nácvik této činnosti ukončen, protože Adéla bude vždy potřebovat v praktickém životě asistenci při nákupech.

Během školního roku se také pracovalo na různých dlouhodobých cílech, například na nácviku používání stolního kalendáře, zlepšení komunikace, rozvoji co největší samostatnosti při všech činnostech apod. Používání stolního kalendáře bylo pro Adélu přínosné, každý den se v rámci ranní komunikace trénovaly názvy jednotlivých dnů (vizuálně podpořené kartičkou s názvem dne a číslicí daného dne). V souvislosti s tím se také zlepšila komunikace s Adélou. Klientka byla v hodnocení pochválena za zlepšení její samostatnosti při různých činnostech.

Mezi krátkodobé cíle patřilo například nacvičování dovedností potřebných pro domácnost, nacvičování rukodělných činností a zlepšení orientace v čase a prostoru. Při nácviku domácích prací a rukodělných činností je klientka velmi šikovná, nadále se bude pracovat na zlepšení orientace v čase a prostoru (dny v týdnu, měsíce, roční období, rok, orientace ve středisku a okolí).

Zaměstnanci v hodnocení uvádějí, že budou též znovu pokračovat s nacvičováním toho, kdo je Adély klíčový pracovník, s nacvičováním rozvoje sociálních dovedností (Adélu denně v odpoledních hodinách vyzvedává asistent z občanského sdružení OSA, zaměstnanci ji tedy budou podporovat v tom, aby Adéla poznala asistenta a věděla, jak se jmenuje a kam s ním půjde).

V hodnocení školního roku byla klientce vyslovena pochvala za aktivní běhání na běžícím pásu a také za pomoc při přesunech ostatních klientů.

8.2.4.3 Vyhodnocení individuálního plánu

Plán ani v tomto roce neobsahuje pololetní hodnocení, ostatní náležitosti jsou splněné. Plán celkově velice dobře směřuje k osobnímu rozvoji klienta (snaha o podporu samostatnosti v nakupování), nepodařilo se ho však splnit. V hodnocení zaměstnanci sami konstatují, že vzhledem k omezení klientky bude vždy potřeba při nakupování pomoc. Je proto otázkou, zda by místo nereálného cíle (který sice směřuje k osobnímu rozvoji), nebylo lepší zvolit cíl jiný. Individuální plán byl dle dokumentace sestaven na základě rozhovoru s klientkou, z hodnocení minulého roku však můžeme získat dojem, že o něm již dříve rozhodli zaměstnanci.

8.2.5 Školní rok 2010/11

8.2.5.1 Individuální plán

Na základě společného rozhovoru s klientkou se zaměstnanci dohodli, že pro toto období zvolí nový konkrétní cíl. Jedná se praktickou činností vytírání podlahy ve třídě. Klientka si tuto činnost a sama vybrala a bude ji procvičovat jednou týdně.

Tento cíl byl dle individuálního plánu rozdělen na konkrétní úkony (klientka si dojde do úklidové komory pro mop a kbelík a odnese si tyto nástroje do třídy, vezme kbelík a dojde si do něj natočit teplou vodu, kbelík postaví ve třídě na zem a namočí do vody mop, vyždímá ho, postupně vyčistí celou podlahu, vezme kbelík a dojde vylít vodu do záchodu, zde ještě kbelík vypláchne čistou vodou a uloží zpět do úklidové komory a nakonec si dojde pro mop, který také uklidí zpět na své původní místo).

Kromě konkrétního cíle bude u Adély dále rozvíjeno zvládnutí dlouhodobých a krátkodobých cílů. Zaměstnanci vybrali tyto cíle

Dlouhodobé cíle

- maximální rozvoj samostatnosti při všech činnostech
- zlepšení komunikace
- nácvik používání stolního kalendáře
- procvičování, kdo je Adély klíčový pracovník
- rozvoj sociálních dovedností - Adélu denně v odpoledních hodinách vyzvedává asistent z občanského sdružení OSA, budeme tedy podporovat, aby Adéla poznala asistenta, věděla, jak se jmenuje a kam s ním půjde

Krátkodobé cíle

- nácvik rukodělných činností pro budoucí uplatnění v chráněné dílně (tkaní na rámu, filcování, práce s keramickou hlínou, atd.)
- dosažení větší samostatnosti při pracích na zahradě (hrabání listí, sázení, atd.)
- nácvik co nejsamostatnějšího nakupování a placení
- nácvik dalších dovedností potřebných pro domácnost (prostírání, praní, žehlení, uklízení, luxování, zalévání květin, atd.)
- zlepšení orientace v čase a prostoru (dny v týdnu, měsíce, roční období, rok, orientace ve středisku a okolí)

Ve všech činnostech bude dle plánu kladen důraz na to, aby byla klientka co nejsamostatnější. Zprvu bude podporována slovním vedením a činnosti bude provádět pod přímým dohledem. Veškeré zásahy do prováděné činnosti budou postupem času minimalizovány. Konkrétní cíl nebyl v tomto roce stanoven.

8.2.5.2 Hodnocení za školní rok 2010/11

Hodnocení v tomto školním roce nebylo provedeno.

8.2.5.3 Vyhodnocení individuálního plánu

Individuální plán nebyl v tomto roce hodnocen vzhledem ke změně plánování ve středisku (přechod z rytmu školního roku na rok kalendářní). Tato změna byla dle informací v rozhovoru se zaměstnanci navržena s ohledem na možnou kritiku individuálních plánů, které se řídí školním rokem v zařízení, které není školou.

Plán směřuje k osobnímu rozvoji klientky (návuk vytírání podlahy) a podařilo se ho naplnit. Cíl byl sestaven ve spolupráci s klientkou.

8.3 Vyhodnocení individuálních plánů u klientky č. 2

Hypotéza č. 1 se u klientky č. 2 nepotvrdila. Podobně jako u předchozí klientky zcela chybí pololetní hodnocení individuálních plánů. Ostatní formální požadavky jsou naplněné.

Hypotéza č. 2 se u klientky č. 1 potvrdila. Všechny zkoumané individuální plány byly velice pečlivě sestavené s ohledem na rozvoj schopnosti klientů. Cíle jsou rozděleny na krátkodobé, dlouhodobé a konkrétní na daný rok, je však otázkou, proč se plán drží tohoto rozdělení. V rozhovoru s pracovníky mi bylo sděleno, že se jedná o praxi střediska. Je však nutné podotknout, že takové požadavky interní směrnice ani manuál MPSV toto rozdělení neuvádí.

Hypotéza č. 3 se u klientky č. 2 nepotvrdila. Přestože se ve většině školních roků podařilo cíl naplnit, neplatí to o všech stanovených cílech. V jednom případě byl cíl dle hodnocení zaměstnanců stanoven nad schopnosti klientky a z toho důvodu nebyl naplněn.

Hypotéza č. 4 se u klientky č. 2 nepotvrdila. Ve většině let byly cíle stanovovány ve spolupráci s klientkou, v jednom roce však došlo ke stanovení cílů pouze na základě dosavadní práce a konzultace s rodiči klientky. Přestože tento postup směrnice umožňuje, pokládám za důležité vždy komunikovat s klientem a teprve v případě, že to z objektivních důvodů není možné, stanovit cíle jiným způsobem.

9. Hodnocení individuálního plánu klienta č. 3 - Veronika

Klientem č. 3 je mladá žena ve věku 31 let, která má těžké mentálním postižením, autismus a je nevidomá. V rámci této práce ji budeme nazývat jako Veroniku.

9.1 Kasuistika klienta

Klientka se narodila předčasně ve 28. týdnu těhotenství (dosahovala porodní hmotnosti pouze 900g). Původně byla z dvojčat, její bratr však po třech dnech zemřel. Z důvodu předčasného porodu a nízké porodní váhy byla umístěna do inkubátoru, který však způsobil ztrátu zraku.

Veronika dokáže poznat vychovatele ze své třídy. Na začátku přijetí do kolektivu hodně zkoušela, co jí bude dovoleno (křik, dupání, házení věcí). V samostatném pohybu a prostorové orientaci ve Středisku si je jistá. Neustále ráda zkoumá měnící se okolí, změny ve třídě a známá i nová místa. Praktické dovednosti (vaření, úklid věcí do skříňky, atd.) zvládá s malou dopomocí. Do běžných aktivit se sama nezapojuje, ale po vyzvání je přijímá. Od práce často utíká ke svým oblíbeným činnostem. Aby danou činnost dokončila je třeba občasného upozornění a připomenutí toho, co je právě třeba.

Má velmi dobrou jemnou motoriku a činnosti s ní spojené je schopná výborně, pokud má zájem, bez pomoci provádět. Má ráda poslech hudby, tanec i zpěv, sama si říká, co chce zahrát. Její zásoba písní je pestrá a vyniká i svými hudebními dovednostmi.

Je bystrá a učenlivá žena, jen díky narušení komunikačního kanálu není možné jít do hloubky. Převažuje u ní dobrá nálada projevující se tancem a zpěvem. Ráda na sebe poutá pozornost a vyhledává fyzický kontakt. Její veselá povaha pomáhá udržovat dobrou náladu mezi ostatními klienty a zaměstnanci.

9.2 Individuální plány klienty číslo 3 - Veronika

9.2.1 Školní rok 2006/2007

9.2.1.1 Plán osobního rozvoje

Na základě dosavadní práce a na základě rozhovorů s matkou Veroniky stanovili zaměstnanci následující cíle:

Dlouhodobé cíle:

- rozvoj sebeobslužných dovedností
- hledání cest komunikace
- mírnění autoagresivních projevů

Krátkodobé cíle:

Dle plánu bylo krátkodobým cílem co nejsamostatnější úklid jejího oblečení a ostatních používaných věcí, snaha o zapojení do kolektivních činností, prodloužení soustředění na samostatnou práci, nácvik domácích prací (vaření, praní, věšení prádla, žehlení, zalévání

květin). Dále budou zaměstnanci podporovat Veroniku při samostatném pohybu ve středisku i jeho okolí.

Konkrétní cíl na letošní školní rok:

Po dohodě s matkou Veroniky se zaměstnanci dohodli, že budou s klientkou trénovat prostírání na stůl k obědu, odnášení kuchyňského nádobí ze stolu a utření stolu po jídle. Celý nácvik byl rozdělen do následujících úkonů. Po vyzvání k prostírání dojde klientka ke kuchyňskému okénku, vezme talíře a odnese je na stůl na základě zvukového podnětu (klepání). Ke každému talíři přiřadí jednu lžici a jednu skleničku, při přiřazování se bude vždy používat domluvené zvukové znamení. Následovně bude u klientky dbáno na správný úchop odnášeného talíře tak, aby nedošlo k vylití případného zbytku polévky. Při odnášení obědu od kuchyňského okénka ke stolu, budou zaměstnanci dbát na správný úchop talíře a při odnášení talíře po hlavním jídle bude klientka učena postavit skleničku na talíř se lžící, pevně uchopit talíř oběma rukama a odnést nádobí ke správnému okénku. Dle individuálního plánu má pak najít nádobu s vodou a hadrem, vzít a vyždímat hadr, odnést ho ke svému stolu a na své místo a stůl utřít.

Všechny tyto činnosti by měla klientka provádět pod přímým dohledem, slovním vedením, popřípadě s fyzickou dopomocí. Veškeré zásahy do prováděné činnosti by měly být postupem času minimalizovány.

9.2.1.2 Hodnocení školního roku

Během školního roku plnila Veronika různé dlouhodobé a krátkodobé cíle, na kterých se zaměstnanci dle hodnocení školního roku snažili pracovat. Konkrétní cíl, který byl stanoven pro období září 2006 až červen 2007, bylo prostírání na stůl k obědu, odnášení kuchyňského nádobí ze stolu a utření stolu po jídle.

Jedním z dlouhodobých cílů byl rozvoj sebeobslužných dovedností. Veroničiny dovednosti se v tomto směru postupně zlepšovaly, i nadále je však potřeba na nich pracovat. Je také stále dle hodnocení zaměstnanců potřeba posilovat další dva dlouhodobé cíle a těmi je hledání cest komunikace a mírnění autoagresivních projevů.

U některých vytyčených krátkodobých cílů dochází dle hodnocení k postupnému zlepšování – např. samostatnější pohyb ve středisku i jeho okolí. Veronika se však musí dle zaměstnanců stále učit samostatnému úklidu svého oblečení a ostatních používaných věcí, učit se prodlužovat soustředění na pracovní činnosti, více se zapojovat do kolektivních činností a nacvičovat práce potřebné pro domácnost.

Při hodnocení konkrétního cíle bylo konstatováno, že pokud je klientka doprovázena ke kuchyňskému okénku, je schopna si vzít talíř a na základě zvukového podnětu (ťukání na stůl) si dá talíř na správné místo. To samé udělá i se lžící a skleničkou. Samotné prostírání trvá klientce delší dobu, je poznat, že to není její nejoblíbenější činnost. Talíře si odnáší po jídle správným způsobem, pouze však, pokud je k tomu vyzvána. Skleničku si do talíře

nedává – nese v jedné ruce talíř se lžící a v druhé skleničku, proto jí musí být pomoženo zvukovým podnětem, aby okénko našla. Nádobu s vodou a hadrem však najde bez problémů, hadr vyždímá, donese ho ke stolu a stůl si utře. Potom odnese hadr zpět do nádoby s vodou.

Klientka je však nejvíce spokojená, pokud může sama tancovat při hudbě nebo prozkoumávat věci ve třídě. Tato činnost je jí dle pozorování zaměstnanců milejší než konkrétní pracovní činnosti.

9.2.1.3 Vyhodnocení individuálního plánu

Ani tento plán neobsahuje pololetní hodnocení, ostatní formální náležitosti jsou splněné. Plán velice dobře směřuje k osobnímu rozvoji klientky (naučit jí nové schopnosti, které by uplatnila i mimo středisko) a podařilo se ho naplnit. Cíl však nebyl konzultován s klientkou, pouze s její matkou.

9.2.2. Školní rok 2007/2008

9.2.2.1 Plán osobního rozvoje

Na základě dosavadní práce a na základě rozhovorů s rodiči Veroniky stanovili zaměstnanci následující cíle:

Dlouhodobé cíle:

- rozvoj sebeobslužných dovedností
- hledání cest komunikace
- mírnění autoagresivních projevů

Krátkodobé a konkrétní cíle:

Mezi krátkodobé cíle bylo zařazeno co nejsamostatnější úklid oblečení a ostatních používaných věcí, snaha o zapojení do kolektivních činností, prodloužení soustředění na samostatnou práci, nácvik prací v domácnosti (vaření, prostírání, praní, věšení prádla, žehlení, zalévání květin). Dále pak budou klientku zaměstnanci podporovat při samostatném pohybu ve středisku i jeho okolí.

Konkrétním cílem byla práce s již vypraným prádlem, tedy žehlení a skládání vyžehleného prádla. Celý postup byl rozdělen do jednotlivých činností (klientka si přinese ze skříně žehlicí prkno, které rozloží ve třídě, připraví si žehličku, kterou pracovník zapojí do sítě. Dále si vyndá z koše s vypraným prádlem jednu věc, tu rozloží, vyžehlí a slouženou věc odklidí. Koš s vyžehleným prádlem pak uklidí.)

Všechny tyto činnosti by měla Veronika provádět pod přímým dohledem, slovním vedením, popřípadě s fyzickou dopomocí. Veškeré zásahy do prováděné činnosti budou dle plánu postupem času minimalizovány.

9.2.2.2 Hodnocení školního roku

Vyhodnocení se týkalo dlouhodobých i krátkodobých cílů se zaměřením na konkrétní cíl, kterým bylo žehlení a skládání prádla. Bylo konstatováno, že v dlouhodobých cílech se

Veronika více zlepšila při sebeobslužných dovednostech. Nadále budou zaměstnanci pracovat na komunikaci a na mírnění autoagresivních projevů. V hodnocení zaměstnanci uvádí, že se v příštím roce opět zaměří na co nejsamostatnější úklid oblečení a ostatních používaných věcí, na zapojení se do kolektivních činností a na prodloužení soustředění se na samostatnou práci. V tomto roce se dle hodnocení klientka zlepšila při různých pracích ve středisku, které jí mohou být prospěšné i v domácnosti (např. při prostírání, zalévání květin, praní a věšení prádla apod.). Bylo konstatováno, že je Veroniku potřeba vždy nabádat k větší aktivitě. Byl také kladně hodnocen pohyb po středisku.

Konkrétní cíl (žehlení) zvládala klientka velmi dobře. Umí si přinést ze skříně z jídelny žehlicí prkno a s pomocí ho rozložit. Žehličku zapojí do sítě pracovník. Veronika vyndá z koše jeden ručník, rozloží ho a vyžehlí. S dopomocí ho zvládne složit a odložit na obložení topení. Všechny vyžehlené věci uloží do koše a odnese do jídelny do skříně. Žehlicí prkno též uklidí na původní místo.

Klienta je velice šikovná, pouze je potřeba ji vždy motivovat. Sama je nejvíce spokojená při poslechu hudby nebo prozkoumávání svého okolí.

9.2.2.3 Vyhodnocení individuálního plánu

Individuální plán neobsahuje pololetní hodnocení, ostatní požadavky jsou splněné. Cíl vedl k rozvoji nových schopností klientky a podařilo se ho naplnit. Cíl nebyl staven ve spolupráci s klientkou, ale pouze jejími rodiči.

9.2.3 Školní rok 2008/2009

9.2.3.1 Plán osobního rozvoje

Na základě dosavadní práce a rozhovorů s rodiči Veroniky stanovili zaměstnanci následující cíle:

Dlouhodobé cíle:

- rozvoj verbální komunikace při pravidelném ranním kroužku (cílem je odpovědět na jednu konkrétní otázku)
- upevňování sebeobslužné dovednosti (oblékání, stolování, osobní hygiena, atd.)
- seznámení Veroniky s klíčovým pracovníkem
- orientace v okolí budovy střediska (zahrada)

Krátkodobé cíle:

- nácvik skládání svého oblečení s následným ukládáním na určené místo (skříňka)
- zapojování se do kolektivních činností
- nácvik dovedností potřebných v domácnosti
- podpora samostatného pohybu ve známých prostorách střediska a rozšíření o další místa
- oslovování zaměstnanců střediska jménem, poznat nejbližší pracovníky po hlase

Konkrétní cíl na letošní školní rok:

V tomto roce byl za konkrétní cíl zvolen nácvik skládání oblečení s následným ukládáním do skříňky. Tento cíl by rozdělen do konkrétních úkonů (svléknutí bundy a jeho pověšení a uložení do skříňky, svléknutí kalhot a jejich uložení do lavice).

Tuto činnost bude Veronika provádět pod přímým dohledem, slovním vedením, popřípadě s fyzickou dopomocí. Veškeré zásahy do prováděné činnosti by měly být postupem času minimalizovány.

9.2.3.2 Hodnocení za školní rok

Dle hodnocení zaměstnanců byla během celého školního roku prováděna práce na krátkodobých i dlouhodobých cílech. Veronika se snažila zapojovat při pravidelném ranním kroužku do komunikace, ale záleželo na její momentální náladě a rozpoložení. Pokud se soustředila, byla schopná správně odpovědět na otázku (jaký je dnes den, atd.), při odpovídání ji pomáhaly jednoduché slovní hříčky.

U většiny pracovních činností klientky byla nutná podpora spojená s motivací – a to jak verbální, tak i neverbální. V sebeobslužných dovednostech byla Veronika celkem samostatná. Většinou stačil pouze dohled, případně lehká dopomoc.

V letošním školním roce se zaměstnanci zaměřili na zdokonalení převlékání, skládání oblečení a ukládání oblečení do skříňky. Tato činnost byla rozdělená na jednotlivé úkony.

Klientka si dokázala sama svléknout bundu a pověsit ji na háček, svléknout svetr a tričko. S dopomocí dokáže uložit svetr na lavici a složené oblečení uložit do skříňky.

Na základě úspěšného zvládnutí úkolu se chtějí zaměstnanci v následujícím roce zaměřovat na rozvíjení dosažených dovedností a podporovat nové (používání převlékárny) a odbourávat negativní stereotypy. Klienta je v hodnocení také chválena za snahu přijímat a zvládat nové situace.

9.2.3.3 Vyhodnocení individuálního plánu

Plán neobsahuje pololetní hodnocení. Konkrétní cíle byly stanovené na základě dosavadní práce a rozhovoru s rodiči klientky, přesto však můžeme konstatovat, že se je podařilo naplnit a vedly k osobnímu rozvoji. Přesto považují za chybu, že cíle nebyly konzultovány s klientkou.

9.2.4 Školní rok 2009/2010

9.2.4.1 Individuální plán

Zaměstnanci se s Veronikou domluvili, že v tomto roce bude její konkrétní cíl umývání a utírání hrnečků po odpolední kávě nebo čaji. Postup byl opět rozdělen do jednotlivých úkonů (odnesení hrnků, příprava utěrek, napuštění dřezu, postupné umytí hrnků, vypuštění vody z dřezu a usušení hrnků). Tuto činnost bude Veronika provádět s dopomocí a pod přímým dohledem a slovním vedením. Nadále bude v tomto roce pracováno na dlouhodobých a krátkodobých cílech.

Dlouhodobé cíle:

- rozvoj verbální komunikace při pravidelném ranním kroužku (odpovědět na konkrétní jednoduchou otázku)
- upevňovat sebeobslužné dovednosti (oblékání, stolování, hygiena, atd.)
- postupné nacvičování převlékání se v převlékárně na chodbě za závěsem
- procvičování, kdo je klientky klíčový pracovník
- orientace v okolí budovy střediska (zahrada)

Krátkodobé cíle:

- nácvik skládání svého oblečení s následným ukládáním na určené místo (skříňka)
- zapojování do kolektivních činností
- nácvik dovedností potřebných pro domácnost (zalévání kytěk, luxování, praní prádla, žehlení, skládání prádla, prostírání, atd.)
- podpora samostatného pohybu ve známých prostorách střediska a rozšíření o další místa
- oslovování zaměstnanců Střediska jménem, schopnost poznat nejbližší pracovníky po hlase

Všechny činnosti bude Veronika provádět zpočátku s dopomocí, časem budou zásahy do prováděných činností eliminovány.

9.2.4.2 Hodnocení za školní rok

S Veronikou byly v tomto roce procvičovány různé dlouhodobé a krátkodobé cíle. Mezi dlouhodobé cíle patřil zejména rozvoj verbální komunikace, upevňování sebeobslužných dovedností a orientace v okolí budovy střediska. Mezi krátkodobé cíle byl zařazen nácvik skládání svého oblečení a uložení věcí do skříňky, zapojování se do kolektivních činností a nácvik dovedností potřebných pro domácnost. Dále pak podpora při samostatném pohybu ve známých prostorách střediska a oslovování zaměstnanců střediska jménem.

Klientka měla dle hodnocení velikou snahu při nácviku sebeobslužných dovedností, zejména při oblékání, stolování a hygieně. Také se zlepšila při nácviku dovedností potřebných pro domácnost, při samostatném pohybu v budově střediska a při oslovování zaměstnanců střediska. Nadále budou zaměstnanci procvičovat rozvoj verbální komunikace, orientaci v okolí střediska, zapojování do kolektivních činností a trénink v tom, aby klientka věděla, kdo je její klíčový pracovník.

Byl také hodnocen konkrétní cíl a tím bylo umývání a utírání hrnečků po kávě a čaji.

Klientka zvládla všechny fáze (odnesení hrníčků a přinesení utěrek, s dopomocí napuštění dřezu, umytí a odložení nádobí), ve všech však potřebovala výraznou slovní motivaci a dopomoc. Klientka je chválena za snahu při umývání a utírání nádobí a dále za pohybové aktivity, především běhání na běžícím pásu.

9.2.4.3 Vyhodnocení individuálního plánu

Opět chybí pololetní hodnocení individuálního plánu, ostatní náležitosti jsou splněny. Cíle individuálního plánu směřovaly k osobnímu rozvoji klientky a podařilo se je naplnit. Cíle byly stanovené na základě rozhovoru s klientkou, tak jak to určuje interní směrnice organizace.

9.2.5 Školní rok 2010/11

9.2.5.1 Individuální plán

Jako konkrétní cíl pro tento školní rok stanovili zaměstnanci klientce opět umývání a utírání hrnečků podle cíle z loňského roku. Tato činnost bude prováděna jednou týdně a bude opět rozdělena na jednotlivé fáze (klientka přinese nádobí z vedlejší třídy, připraví si utěrku, napustí dřez a po umytí hrnečky odloží na připravenou osušku).

Mezi další dlouhodobé a krátkodobé úkoly bude v tomto roce patřit rozvoj verbální komunikace při pravidelném ranním kroužku, upevňování sebeobslužných dovedností (zejména při oblékání, stolování a hygieně), postupné nacvičování převlékání se v převlékárně na chodbě za závěsem a procvičování toho, kdo je Veroniky klíčovým pracovníkem.

Všechny činnosti bude dle plánu Veronika provádět zpočátku s dopomocí, časem by měly být zásahy do prováděných činností eliminovány.

9.2.5.2 Hodnocení školního roku

Hodnocení nebylo v tomto školním roce prováděno

9.2.5.3 Vyhodnocení individuálního plánu

Nebylo provedené pololetní, ani celoroční hodnocení, plán tedy nesplňuje kriteria stanová samotným zařízením. Cíl se podařilo splnit, jednalo se však o cíl, který byl stanoven již v minulém roce a letos opět bez souhlasu klienta zařazen jako konkrétní cíl pro daný rok. Sám o sobě však vedl cíl k rozvoji klientky.

9.3 Vyhodnocení individuálních plánů u klientky č. 3

Hypotéza č. 1 se u klientky č. 3 nepotvrdila. Ani u této klientky nebyla prováděna pololetní hodnocení. Z jeho absence je vidět, jak je velice náročné měnit zaběhlou praxi zařízení. Všechny ostatní formální požadavky individuálních plánů jsou naplněné.

Hypotéza č. 2 se u klientky č. 3 potvrdila. Také u této klientky jsou cíle stanovování s ohledem na rozvoj jejích schopností a jsou velice pečlivě rozpracovány.

Hypotéza č. 3 se u klientky č. 3 potvrdila. Přestože nebyly cíle stanovené ve spolupráci s klientkou, ale především na základě dosavadní práce, podařilo se je v každém školním roce dle hodnocení naplnit.

Hypotéza č. 4 se u klientky č. 3 nepotvrdila. Cíle byly stanovovány na základě rozhovoru s klientkou, ale v některých letech pouze na základě dosavadní práce, po rozhovoru s matkou klientky nebo byl cíl zopakován z předchozího roku. Pokud je však klientka

v některém roce schopná interakce o konkrétních cílech, není důvod ji z tohoto plánování v dalším roce vynechávat.

10. Vyhodnocení individuálních plánů ve středisku Ratolest

Většina hypotéz, které jsem vyslovila v rámci této práce, se nepotvrdila. Pro přehlednost potvrzení nebo vyvrácení konkrétních hypotéz uvádím tuto tabulku.

Tab. č. 1

	klient č. 1	klient č. 2	klient č. 3
Hypotéza č. 1	ne	ne	ne
Hypotéza č. 2	ano	ano	ano
Hypotéza č. 3	ne	ne	ano
Hypotéza č. 4	ne	ne	ne

Hypotéza č. 1 se nepotvrdila ani u jednoho klienta. Co se týká formálních náležitostí individuálních plánů, chybí u klientů především pololetní hodnocení, v posledním školním roce chybí jakékoliv hodnocení. K absenci pololetního hodnocení došlo zřejmě při zavádění standardů, kdy si zaměstnanci neuvědomili tuto změnu a formát individuálních plánů i jejich hodnocení se opakovalo každý rok stejně.

Hypotéza č. 2 se potvrdila u všech klientů. Každý individuální plán již ze své podstaty pomáhá k rozvíjení schopností klientů. Je však otázkou, nakolik jsou tyto schopnosti dlouhodobě udržitelné.

Hypotéza č. 3 se nepotvrdila u dvou klientů ze tří. V obou dvou případech šlo o vnější vlivy (nepravidelnost docházky, atd.), jinak si myslím, že by nebyl problém, aby tito klienti své cíle zvládli. Cíle jsou stanovovány s ohledem na stav klienta a je tak velká šance, že pokud vše půjde tak, jak má být, budou vždy cíle naplňovány. Přesto však musíme počítat s tím, že není možné ani u dobře sestavených cílů garantovat splnění cílů, které i když vycházejí nejvíce z praxe.

Cíle jsou totiž stanovovány s ohledem na možnosti klientů (zaměstnanec nestanoví jako cíl pro klienta např. řízení automobilu, protože ví, že klient nikdy sám auto řídit nebude). Je proto otázkou, zda není cíl pouze popisem schopností klienta a zaměstnanec (případně zaměstnanci) nevybírají ve spolupráci s klientem cíl, který je pro ně reálně dosažitelný.

Hypotéza č. 4 se nepotvrdila, ve více než polovině případů nebyl cíl stanoven ve spolupráci s klientem, ale s jeho zákonnými zástupci, zaměstnanci samotnými nebo jen jako pokračování plánu z loňského roku.

V rámci hodnocení individuálních plánů jsem zjistila několik nesrovnalostí. Jedná se především o již zmíněné chybějící pololetní hodnocení, jejichž vypracování požaduje interní směrnice vydaná vedením střediska. Stabilně vypracovávaná „roční hodnocení“ ukazují na to, jak hluboce jsou v nás zakořeněné naše zvyky a způsob práce, který se předává mezi

stávajícími a novými zaměstnanci (množným číslem myslím i sama sebe, protože v určitém období jsem také patřila mezi zaměstnance, kteří tato hodnocení prováděli).

Konkrétním příkladem této praxe je také dělení úkolů na dlouhodobé, krátkodobé a konkrétní, samotný manuál však vyžaduje pouze konkrétní cíle. Někdy je velice těžké v individuálním plánu rozlišit, co je dlouhodobým a co krátkodobým cílem.

V individuálních plánech je věnována velká pozornost detailům (klientka otevře pračku, vloží prádlo, zavře pračku, otočí knoflík, atd.), je to z toho důvodu, že se jedná o klienty s těžkým a středně těžkým mentálním postižením, kteří potřebují při učení rozdělit úkol na jednotlivé dobře zapamatovatelné úkony. Je však potřeba vždy dbát na celkový rozvoj schopností klienta.

11. Závěr

V rámci této práce jsem hodnotila proces individuálního plánování ve Středisku Ratolest. Studium dokumentů spojených s individuálním plánováním ukázalo, že mnoho činností spojených s tímto procesem není ve středisku ani šest let po zavedení povinnosti sestavování plánů zcela v pořádku.

Přesto za velice silnou stránku považuji zkušenosti a pozorovací schopnosti zaměstnanců střediska. Na několika místech se v hodnocení objevují postřehy směrem ke klientům (klientka je ráda středem pozornosti, je ráda, když může pomáhat ostatním, atd.), ze kterých by bylo možné vyjít při společném plánování dalšího roku. Posílila bych tedy tuto oblast a doporučila zaměstnancům formulovat plán jednodušeji, ale vždy se zaměřenými na jednu konkrétní oblast rozvoje klienta.

Za důležité (byť nepovinné) považuji také utváření metodiky oběhu a sdílení jednotlivých plánů a dokumentů. V současnosti je zařazená také možnost se na toto téma zaměřit během pracovních porad zaměstnanců v přímé péči. Pravidelná interakce mezi zaměstnanci na dané téma by mohla napovědět, kterým směrem se ten který konkrétní plán vyvíjí, zda ho není potřeba předělat nebo aktualizovat. Praktickou a přitom velice jednoduchou pomůckou by bylo sdílení těchto plánů a hodnocení na síťovém disku, ke kterému by měli přístup pouze konkrétní zaměstnanci.

Manuál předpokládá, že cíl individuálního plánu bude stanoven samotným klientem, popřípadě v rozhovoru s ním. U klientů s těžkým postižením je však tato komunikace velice složitá a ani žádná z technik (pozorování, empatická fantazie) nedokáže zajistit, aby se zaměstnanci plně vcítili do role klienta.

Přes všechnu kritiku si velice vážím přístupu všech zaměstnanců, kteří se na činnosti podílejí a děkuji jim tímto za ochotu starat se o ty, kdo stojí na okraji společnosti. Pokaždé bude v této práci co zlepšovat, ale zároveň si uvědomuji, že každý středisko ušlo od svého založení velký kus cesty a že další změny budou následovat. Jde pak jenom o tom, abychom na ně byli připraveni – a to nejenom formálně, ale také otevřeným způsobem přemýšlení.

Seznam literatury

- VÁGNEROVÁ, M. Psychopatologie pro pomáhající profese. 3. vyd. Praha: Portál, 2004
- ČÁMSKÝ, P., KRUTILOVÁ, D., SEMBDNER, J., SLADKÝ, P. Manuál pro tvorbu a zavádění standardů kvality poskytovaných sociálních služeb. Praha: Centrum sociálních služeb, 2008
- ČERMÁKOVÁ, K., JOHNOVÁ, M. Zavádění standardů kvality sociálních služeb do praxe. Praha: Ministerstvo práce a sociálních věcí, 2002. ISBN 80-86552-45-4
- ŠVARCOVÁ, I. Mentální retardace. Praha: Portál 2006
- Zákon č. 108/2006 Sb., o Sociálních službách, v platném znění
- Vyhláška MPSV č. 505/2006 Sb., prováděcí předpis k zákonu č. 108/2006 Sb.
- Výroční zpráva Diakonie ČCE za rok 2010, Diakonie Českobratrské církve evangelické, 2011
- Výroční zpráva Střediska Ratolest za rok 2010, Diakonie Českobratrské církve evangelické, 2011
- Internetové zdroje:
- www.diakonieecce.cz
- www.diakonie-stredisko.cz
- www.apsscr.cz
- www.praha.eu

Shrnutí

Tato práce je věnována problematice individuálního plánování klientů s mentálním a kombinovaným postižením v denním stacionáři Diakonie ČCE Střediska Ratolest v Praze 10. Toto zařízení nabízí své služby dospělým lidem se středně těžkým, těžkým mentálním a kombinovaným postižením.

Teoretická část se zabývá Standardy kvality sociálních služeb, zákonem o sociálních službách č. 108/2006 Sb., přehledem změn, které tento zákon přináší do každodenní praxe.

Praktická část se zabývá studiem dokumentů, které jsou spojené s individuálním plánováním, realitou podoby plánů a metodami stanovování cílů a porovnáním této praxe s nároky, které klade na zaměstnance nový zákon i interní směrnice Střediska Ratolest.

Summary

This study pursues the issues of creating and implementing individual plans for clients with mental and multiple disabilities at Ratolest Day Care Centre. This centre, run by the Diaconia of the Evangelical Church of Czech Brethren in Prague 10, provides services for adults suffering from moderate and severe mental disabilities or multiple disabilities.

The theoretical part of this study deals with the Standards of Quality of Social Work, Social Services Act. No. 108/2006 Coll. and the changes it brings to the everyday practice of providers of social services.

The practical part of the thesis looks at documents connected with individual planning. It examines the actual shape of these plans as well as the methodology used for setting the targets for clients. Finally, it compares everyday practice with the requirements put on employees by the new law, as well as the internal guidelines of Ratolest Day Care Centre.

Seznam příloh

Příloha č. 1 - Přehled jednotlivých Standardů kvality sociálních služeb

Příloha č. 2 – Individuální plán

Příloha č. 1 - Přehled jednotlivých Standardů kvality sociálních služeb

Standard č. 1 – Cíle a způsoby poskytování sociálních služeb

Tento dokument obsahuje cíle a způsoby poskytování sociálních služeb, poslání (souhrn toho, proč poskytovatel existuje), veřejný závazek (jasné prohlášení poskytovatele o poslání a cílech, kdy veřejnost očekává naplňování tohoto prohlášení v praxi), cíle služby, principy služby a poskytovatele (vyjadřují hodnoty, kterými se řídí pracovníci při práci s uživateli). Dále pak definuje cílovou skupinu uživatelů služby, druh poskytované služby, individuálně určené potřeby osob (předpokládá maximální míru individualizace pomoci a podpory uživatelům), uplatnění vlastní vůle uživatele, ochrana klientů před předsudky a negativním hodnocením. Osobně vidím jako velice prospěšný poslední z těchto bodů. Kladení důrazu na důstojnost klientů nebylo ještě v nedávných dobách příliš akceptováno a to nejen ze strany veřejnosti, ale i ze strany poskytovatele. Dodnes je často např. s dospělými osobami s mentálním postižením jednáno jako s malými dětmi. V mnoha zařízeních byli pracovníci oslovováni např. „teto“, což stejně staré klienty degraduje na úroveň malých dětí. Stejně tak při výběru oblečení je potřeba dbát na důstojnost klienta (např. dávání dětských doplňků dospělým lidem, jejich viditelné číslování na oblečení nebo označování jmenovkami). Jsou však oblasti, ve kterých se toto pravidlo těžko uplatňuje – např. edukační pomůcky jsou většinou vyráběné pro děti, proto mají jen dětské motivy nebo jsou případy, kdy si klient sám vybere pro dekoraci své místnosti pohádkový motiv.

Standard č. 2 - Ochrana práv osob

Jedná se o předcházení situacím, v nichž by mohlo dojít k porušení základních lidských práv a svobod. Poskytovatel má zpracována vnitřní pravidla, kde vymezuje situace, ve kterých by mohlo dojít ke střetu zájmů a to včetně pravidel pro jejich řešení. Například jde o zpracování pravidel pro přijímání darů. Tento Standard bývá většinou zpracován formou etického kodexu organizace. V mnoha případech se stává, že je porušováno některé z práv a svobod, např. svoboda pohybu v zájmu klienta nebo ostatních klientů či zaměstnanců (např. postranice u postelí chrání klienta před pádem nebo nutná paralyzace v případě agresivity). Tyto situace je třeba také popsat. Již zmíněným příkladem jsou např. pravidla pro přijímání darů a pozorností. Mohou nastat situace, kdy je za takový dar očekávaná nějaká výhoda. Je třeba ale nalézt hranici, kdy a jak dar převzít a jak s ním naložit, abychom na jedné straně neurazili dárce a na druhé straně nedávali prostor pro protekci. A právě v tom mají tato pravidla pomoci jak klientům, tak zaměstnancům organizace.

Standard č. 3 - Jednání se zájemcem o službu

Poskytovatel má zpracována vnitřní pravidla, podle kterých informuje zájemce o sociální službu srozumitelným způsobem o možnostech a podmínkách poskytování sociální služby.

Standard č. 4 – Smlouva o poskytování sociální služby

Poskytovatel má písemně zpracována pravidla pro uzavírání smlouvy o poskytování sociální služby. Při uzavírání smlouvy musí postupovat tak, aby zájemce rozuměl obsahu a účelu smlouvy (lze např. pro osoby se sníženou schopností porozumění použít ilustrační fotografie, na základě kterých zájemce pochopí, o jakou službu se jedná).

Standard č. 5 - Individuální plánování služby

Poskytovatel plánuje společně s klientem průběh poskytování sociální služby a to s ohledem na osobní cíle a možnosti osoby, zároveň pak společně průběžně hodnotí, zda jsou tyto cíle naplňovány. Cíle individuálního plánu je třeba řešit s klientem, a pokud není schopný komunikace, tak lze využít buď augmentativní a alternativní komunikaci nebo nejvíce využívanou metodu pozorování. Každý klient má svého klíčového pracovníka, který s ním sestavuje tento plán a pomáhá mu s realizací cílů. Měla by to být osoba, které důvěřuje a kterou si podle možností také sám vybral.

Standard č. 6 – Dokumentace o poskytování sociální služby

Jedná se o vnitřní pravidla pro zpracování, vedení a evidenci dokumentace o osobách, kterým je služba poskytována. Jsou zde formulována pravidla pro případné nahlížení do dokumentace (např. praktikanty). Je zde pojednána i archivace osobní dokumentace.

Standard č. 7 – Stížnosti na kvalitu nebo způsob poskytování sociální služby

Organizace má zpracovaná pravidla pro vyřizování stížností. Uživatelé mají být seznámeni se způsoby, kterými si mohou stěžovat. Na každou stížnost musí být odpovězeno a stěžovatel má právo na odvolání (může se odvolat až k ombudsmanovi). Na zpracování tohoto standardu je často kladen inspekcí velký důraz.

Standard č. 8 – Návaznost na vnější zdroje

Tento Standard se zabývá podporováním uživatele sociálních služeb k jeho začleňování do běžného života společnosti. Cílem je nepodporovat uživatele v závislosti na dané sociální službě a ukazovat mu na možnosti dalších návazných služeb.

Standard č. 9 – Personální a organizační zajištění služby

Jedná se o personální zajištění služby a organizační strukturu organizace, ve které jsou stanovena oprávnění a povinnosti jednotlivých zaměstnanců. Organizační struktura by měla být v souladu s registrací dané sociální služby a počty a funkce jednotlivých zaměstnanců by měly odpovídat kvalifikačním požadavkům.

Standard č. 10 - Profesionální rozvoj pracovníků

Tento Standard se zabývá profesním růstem zaměstnanců. Jde o sjednocení toho, co potřebuje organizace a toho, co potřebuje k profesnímu a osobnímu rozvoji zaměstnanec. Má být písemně zpracován způsob hodnocení, způsob výměny informací mezi zaměstnanci, způsob oceňování (což je v sociálních službách velice slabá stránka) a supervize.

Standard č. 11 – Místní a časová dostupnost poskytované sociální služby

Poskytovatel určuje místo a dobu poskytování sociální služby, okruhu osob, kterým je poskytována a podle jejich potřeb. Pracovníci aktivně zjišťují, zda poskytování služby stále odpovídá potřebám uživatelů.

Standard č. 12 – Informovanost o poskytované sociální službě

Jedná se o soubor informací o poskytované sociální službě. Důležité je, aby byly tyto informace srozumitelné okruhu osob, kterým je služba určena. Informační materiály mají být přehledné a podávat ověřitelné informace o poskytovateli.

Standard č. 13 – Prostředí a podmínky poskytovaných sociálních služeb

Poskytovatel je povinen při poskytování sociálních služeb dodržovat všechny obecně závazné právní předpisy ve vztahu k předmětu jeho činnosti (hygienické normy, předpisy bezpečnosti práce, atd.). Zajišťuje také svým klientům soukromí v maximální možné míře. Prostory zařízení by měly být přizpůsobeny speciálním potřebám uživatele.

Standard č. 14 – Nouzové a havarijní situace

Jedná se o písemný popis všech možných nouzových a havarijních situací, které mohou nastat v průběhu poskytování sociální služby. Zaměstnanci s nimi musí být seznámeni. Situace mohou být nouzové (nebezpečná situace vyžadující co nejrychlejší ukončení), havarijní (situace, která vnikla v souvislosti s technickým provozem) a mimořádné (situace, které souvisí s povahou poskytované sociální služby). Zařízení má vytvořené metodiky, jak se zachovat v dané situaci. Pokud tato situace nastala, tak je potřeba sepsat o této události zprávu.

Standard č. 15 – Zvyšování kvality poskytované sociální služby

Poskytovatel průběžně kontroluje a hodnotí sociální službu, jestli odpovídá stanoveným cílům a cílům jednotlivých osob. Poskytovatel má také stanovená vnitřní pravidla pro zjišťování spokojenosti se sociální službou. Ke zvyšování kvality mohou pomoci také stížnosti, které mohou být podnětem pro rozvoj kvality sociální služby. K hodnocení kvality služby slouží zpětná vazba jak interní (uživatelé, zaměstnanci, zřizovatel), tak i externí (Inspekce kvality sociálních služeb, ohlasy veřejnosti, připomínky externích spolupracovníků, atd.).

Příloha č. 2 – ukázka Individuálního plánu

Plán osobního rozvoje na školní rok 2007/2008

Na základě naší dosavadní práce a na základě rozhovorů s rodiči [REDACTED] jsme si stanovily následující cíle:

Dlouhodobé cíle:

- rozvoj sebeobslužných dovedností
- hledání cest komunikace
- mírnění autoagresivních projevů

Krátkodobé cíle:

Co nejsamostatnější úklid svého oblečení a ostatních používaných věcí, snaha o zapojení do kolektivních činností, prodloužení soustředění na samostatnou práci, nácvik prací v domácnosti (vaření, prostírání, praní, věšení prádla, žehlení, zalévání květin). Dále budeme [REDACTED] podporovat při samostatném pohybu ve středisku i jeho okolí.

Konkrétní cíl na letošní školní rok:

V tomto školním roce jsme se rozhodly zaměřit se na práci s vypraným prádlem – žehlení a skládání vyžehleného prádla. Celý postup jsme rozřazovaly následovně:

- Nejprve si [REDACTED] přinese ze skříně z jídelny žehlicí prkno
- Prkno rozloží ve třídě
- Připraví si žehličku a pracovník ji zapojí do sítě
- [REDACTED] vyndá z koše s vypraným prádlem jednu věc a rozloží ji na prkně
- Vyžehlí ji a odloží žehličku na odkládací místo
- Vyžehlenou věc složí cípama k sobě
- Složenou věc odloží na obložení topení
- Po vyžehlení vypojí pracovník žehličku ze sítě a [REDACTED] ji uloží na bezpečné místo
- Prkno složí a odnese ho do skříně v jídelně
- Vyžehlené prádlo přemístí z obložení topení do koše a odnese ho do jídelny, kde ho s dopomocí uloží do skříně
- Prázdný koš odnese do prádelny

Všechny činnosti bude [REDACTED] provádět pod přímým dohledem, slovním vedením, popřípadě s fyzickou dopomocí. Veškeré zásahy do prováděné činnosti budeme postupem času minimalizovat.

V Praze dne: 2. 10. 2007

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

Anotace

Jméno a příjmení autora: Alena Jackaničová, DiS.

Název katedry a fakulty: Filosofická fakulta – Institut celoživotního vzdělávání

Název bakalářské diplomové práce: Individuální plánování v denním stacionáři
Střediska Ratolest

Vedoucí práce: Matěj Bulant, Ph.D.

Počet znaků: 110394

Počet příloh: 2

Počet použitých zdrojů: 12

Klíčová slova: Individuální plánování, standardy, sociální služby, kvalita služeb, Středisko Ratolest, Zákon o sociálních službách 108/2006 Sb.

Anotace:

Bakalářská práce se zabývá individuálním plánováním ve Středisku Ratolest, problematikou Standardů kvality sociálních služeb a jejich zaváděním do praxe v denním stacionáři pro lidi s mentálním a kombinovaným postižením střediska Ratolest Diakonie ČCE.

Annotation:

The thesis focuses on individual planning at Ratolest Day Care Centre. It addresses problems of standards of quality in social services and their implementation at Ratolest Day Care Centre run by the Diaconia of the Evangelical Church of Czech Brethren for clients with mental and multiple disabilities.

Key Words:

Individual planning, standards, social services, quality of social services, Ratolest Day Care Centre, Social Services Act. No. 108/2006 Coll.